

המכללה האקדמית הרצוג
מייסודן של מכללות ליפשיץ והרצוג
בית-ספר ללימודים מתקדמים

לימודי תואר שני (M.Ed.)

מידעון תשע"ד

משרד החינוך

האגף להכשרת עובדי הוראה

מנהל החינוך הדתי

קמפוס ליפשיץ

רח' בר-כוכבא 103 ירושלים
טל': 02-5320906, פקס': 02-5327208
דואר אלקטרוני: zahava1@macam.ac.il

קמפוס אלון-שבות

מרכזיה: 02-9937333
פקס: 02-9932796
דואר אלקטרוני: herzog@herzog.ac.il

אתר המכללה: www.herzog.ac.il

כל הכתוב בחוברת זו מתייחס לזכר ולנקבה כאחד

המידע בידיעון זה הוא כללי. המכללה שומרת לעצמה את הזכות להוסיף ולגרוע ממנו, ולערוך שינויים ועדכונים בתכנית הלימודים, בסגל ההוראה, במועדי הקורסים ובעלותם.

תוכן העניינים

5	דברי פתיחה
6	מידע כללי
10	לוח זמנים אקדמי
11	תקנון לימודים
14	סדרי הרשמה ושכר לימוד
17	הגות בחינוך היהודי
	מסגרת התכנית
	מבנה התכנית
	תנאי קבלה
20	הגות – מערכת שעות – לימודי הגברים
21	הגות – מערכת שעות – לימודי הנשים
22	הגות – מערכת שעות – שנה ב'
23	תיאורי הקורסים בתכנית להגות בחינוך היהודי
29	הוראת התנ"ך ופרשנותו בגישה רב-תחומית
	מסגרת התכנית
	מבנה התכנית
	תנאי קבלה
34	תנ"ך – מערכת שעות – לימודי הגברים
36	תנ"ך – מערכת שעות – לימודי הנשים
38	תיאורי הקורסים בתכנית לתנ"ך ופרשנותו בגישה רב-תחומית
45	הוראת מחשבת ישראל – שיח ופרשנות
	מסגרת התכנית
	מבנה התכנית
	תנאי קבלה
50	מחשבת ישראל – מערכת שעות – לימודי הגברים
52	מחשבת ישראל – מערכת שעות – לימודי הנשים
54	תיאורי הקורסים בתכנית למחשבת ישראל – שיח ופרשנות
61	הוראת תורה שבעל-פה בגישה רב-תחומית
	מסגרת התכנית
	מבנה התכנית
	תנאי קבלה
64	תושב"ע – מערכת שעות – לימודי הגברים
66	תיאורי הקורסים בתכנית לתושב"ע בגישה רב-תחומית
73	ניהול וארגון מערכות חינוך
	מסגרת התכנית
	מבנה התכנית
	תנאי קבלה
76	ניהול – מערכת שעות – שנה א
78	ניהול – מערכת שעות – שנה ב
79	תיאורי הקורסים בתכנית לניהול וארגון מערכות חינוך

דברי פתיחה

"אפשר לשנן וללמוד את תורת החינוך, אך הבנת סודותיה
והכרתם לא מלאכת שינון הוא, זוהי תורת חיים שסיודה
מהניסיון האישי, העצמאי"

(יאנוש קורצ'ק)

להאית השערי המכללה

"ועשיתם לעץ אחד, והיו אחד ביד" (יחזקאל לז, יט) – בשנת הלימודים הקרובה יצאו בע"ה מכללות הרצוג וליפשיץ לדרכן המשותפת. איחוד המכללות מעצים את כוחן של המכללות לממש את חזון המשותף – הנחלת ידע אקדמי ברמה הגבוהה ביותר, תוך מחויבות מלאה לערכי תורה ומצוות, והכשרת מחנכים בעלי שאר רוח ומורים מעולים בתחומם המקצועי.

ליכוד השורות מאפשר למכללת האקדמית הרצוג להרחיב את מגוון תחומי הדעת שתלמידיה יכולים להתמחות בהם. מעתה מוצעים לתלמידי המכללה 15 חוגי לימוד בתחומי מדעי הרוח, מדעי הטבע ומדעי החברה לתואר הראשון וחמש תכניות לתואר השני. מהלך האיחוד העצים גם את היקפו ואת עוצמתו האקדמית של סגל מורי המכללה. זכינו כולנו שצוות המכללה כולל מאות מרצים מן השורה הראשונה, מומחים מובילים בתחומם המלמדים מתוך זיקה הדוקה לעולם חינוך.

חזונה החינוכי של מכללת הרצוג הושתת זה מכבר על דברי הראי"ה: "בבואנו לחנך את הנער שלנו, הננו חייבים לשוב ולהסתכל בנשמת הנער, ולהבין את דרכו כדי שנוכל לחנכו על פי דרכו" (הסכמות הראי"ה, עמ' פח). חזון זה בא לידי ביטוי במורשתם של ראשי הישיבה ומייסדי המכללה – הרב יהודה עמיטל זצ"ל והרב אהרן ליכטנשטיין יבדל"א.

ראייה חינוכית זו הנחתה גם את מכללת ליפשיץ מעת כינונה בשנת תרפ"א, ונלווה לה חזון שילובה של מחויבות תורנית עם מצוינות אקדמית, כהגדרת הרא"מ ליפשיץ מייסד מכללת ליפשיץ: "אין בחינוך שום מעשה ניטרלי. כל מעשה ההוראה וכל מעשה החינוך בין בגבול לימודי קודש ובין בגבול לימודי חול [...], הכל הוא בגבול הקודש" (מדברים שאמר הרא"מ ליפשיץ ז"ל בשנת תרצ"ג).

לימודי התואר השני מאופיינים בשאלות מחקר. שאלות אינן מערערות על המסורת, מטרתן כדרך המשא ומתן התלמודי לברר ולהעמיק. דרך זו באה לידי ביטוי בדרכו של ראש ישיבת הר עציון וממייסדי המכללה – הרב יהודה עמיטל זצ"ל. בשיחות רבות עמד הרב עמיטל על המורכבות שבין התפיסה המסורתית של דרכי החינוך הראויות לבין התפיסה הרלוונטית העדכנית: "אנחנו מאמינים, שלתורתנו הקדושה יש מסרים רלוונטיים לכל דור. ואם תאמר: הייתכן? הרי התורה היא נצחית ואיננה משתנית, בעוד שהדורות עוברים שינויים ללא הרף? על כך באה תשובתו של בעל חדושי הרי"ם: 'בינו שנות דור ודור' – בכל דור ובכל תקופה באה הבנה חדשה בתורה מן השמים שהיא מתאימה לדור, וצדיקי כל דור מבינים בתורה כפי מה שדרוש ללמד את בני הדורות. דור דור ודורשיו, כל דור וצדיקיו, מוריו ורבותיו. בכדי שאלה יתאמצו ויתעמקו עד שיגלו את ההבנה החדשה הדרושה לדור, יש צורך שיתמודדו עם שאלות הדור ובעיותיו; רק שאלות מצמיחות תשובה. דור שאינו יודע לשאול, גם צדיקיו אינם יודעים להשיב" ("דור שאינו יודע לשאול", שיחת שבת פרשת ויקרא, תש"ס).

זכינו כולנו שצוות המכללה כולל מורים מן השורה הראשונה, מומחים בתחומם המלמדים מתוך זיקה לחינוך וליראת שמים. אנו מאחלים לכל הבאים בשערי המכללה לימודים פוריים ומהנים ועלייה במעלות התורה והחכמה, מתוך תחושת שליחות וייעוד לחינוך ילדי ישראל.

פרופ' חיים גזיאל
משנה לנשיא
וראש בית-הספר ללימודים מתקדמים

הרב פרופ' יצחק קראוס
נשיא המכללה

מידע כללי

המכללה האקדמית הרצוג

המכללה האקדמית הרצוג מייסודן של מכללת ליפשיץ ומכללת הרצוג היא מוסד אקדמי ותורני הנותן מענה איכותי לציבור המייעד עצמו להוראה ולקבלת תפקידים בכירים במערכת החינוך בישראל ובתפוצות.

המכללה החדשה מציעה מגוון תכניות לימוד ומסלולים עדכניים העונים לדרישת המל"ג ומשרד החינוך, תוך הקפדה על מצוינות ההוראה האקדמית והתורנית.

בבית-הספר ללימודים מתקדמים - המבקש להכשיר סגל בכיר במערכת החינוך ולפתח מורים מקצועיים בעלי ידע עשיר - יפעלו חמש תכניות לימוד שונות לקראת תואר **מוסמך בחינוך ובהוראה (M.Ed.)**.

בית-הספר ללימודים מתקדמים פועל בקמפוס ליפשיץ של המכללה החדשה, הממוקם בגבעה הצרפתית בירושלים.

תואר מוסמך בחינוך ובהוראה (M.Ed.)

תואר "מוסמך בחינוך ובהוראה" (M.Ed.) הוא תואר אקדמי ישראלי הניתן למסיימי מסלול הלימודים לתואר שני במכללות האקדמיות לחינוך. ייחודו של תואר זה הוא בראיית מלאכת החינוך וההוראה כשילוב בין תיאוריה למעשה. תכניות הלימוד השונות מכוונות לפיתוח מקצועי של בעלי תפקידים, ולהעשרת הידע הדיסציפלינארי ולשיפור מיומנויות ההוראה של עובדי הוראה. התכניות הקיימות במכללה הן:

- **הגות החינוך היהודי:** ניסיון ייחודי לתת מענה לשאלות ולתהיות חינוכיות המתעוררות בחינוך הדתי וליצור מנוף להתמודדויות ולאתגרים אידיאולוגיים בבית-הספר ובקהילה.
- **הוראת התנ"ך ופרשנותו בגישה רב-תחומית:** יצירת גשר מיוחד בין דרכי לימוד התנ"ך המסורתיות של חז"ל ופירושיהם של רבותינו הראשונים והאחרונים לבין דרכי הלימוד החדשות שהתפתחו בדורות האחרונות.
- **הוראת מחשבת ישראל – שיח ופרשנות:** מפגש עם ספרות המחשבה לדורותיה, הנרקמת מתוך שיח פורה, הן בקרב העולם היהודי-הפנימי והן במרחב השקפות כלל-אנושיות המנסרות בחלל העולם.
- **הוראת תושב"ע ופרשנותו בגישה רב-תחומית:** הקניית ידע ומיומנויות במגוון תחומים המשיקים למשנה ולתלמוד: ידע לשוני והבנה של דרכי מדרש הפסוקים, הכרות עם רקע היסטורי וריאליה תלמודית, ועיון הגותי בשאלות הנידונות בסוגיה התלמודית.
- **ניהול וארגון מערכות חינוך:** פיתוח מנהיגות חינוכית המסוגלת להוביל רעיונות חינוכיים הנשענים על מקורות יהודיים וכלליים, ולהנהיג אנשים בהשגת שיפור מתמיד של מערכת החינוך במציאות משתנה.

בוגרי התכניות לתואר מוסמך בחינוך ובהוראה (M.Ed.) מוזמנים להשתלב בלימודי התואר השלישי באוניברסיטאות השונות, באופן ישיר או לאחר השלמות בהתאם למדיניות המוסד.

מסגרת התכנית

תכנית הלימודים מיועדת למעוניינים ללמוד לקראת קבלת תואר שני אקדמי, ולהעמיק את ידיעותיהם בתחום הנבחר. תכנית הלימודים מוכרת ומאושרת על ידי המועצה להשכלה גבוהה ונמצאת תחת פיקוחו של המינהל להכשרה ולפיתוח מקצועי לעובדי הוראה במשרד החינוך. התכנית מוכרת גם לצרכים הבאים:

- קבלת מענק שעות השתלמות והחזר שכר לימוד ממשרד החינוך (לפי הנחיות המשרד).
- לימודים בשנת שבתון (מוכרים על ידי קרנות ההשתלמות כלימודי חובה).
- זכאות לגמולי השתלמות.
- זכאות לקבלת תעודת סטודנט (בתשלום).

לאורך ימי הלימוד מתקיימים שיעורים מקבילים לתכניות השונות. על כל סטודנט להרכיב מערכת לימודים אישית המתאימה לו, בהתייעצות עם ראש התכנית. חלק מן השיעורים הם שנתיים, וחלקם סמסטריאליים.

הסעות תצאנה מרחבי הארץ, במידה ומספר הנוסעים יצדיק זאת (לברורים: אבי פרוינד - 9937308).

זמני הלימוד

השנה האקדמית מתחלקת לשלושה סמסטרים: חורף, אביב וקיץ, בהתאם ללוח אקדמי המתפרסם בחוברת זו. מספר ימים בסוף כל סמסטר מוקדשים להיערכות וקיום בחינות. החופשות אינן מקבילות בהכרח לחופשות בתי-הספר.

ימי הלימוד בשבוע שונים בין תכנית לתכנית:

- בימי שלישי מתקיימים לימודים בתכניות ביהדות: הוראת התנ"ך ופרשנותו בגישה רב-תחומית, הוראת תושב"ע בגישה רב-תחומית, הוראת מחשבת ישראל – שיח ופרשנות, והגות בחינוך היהודי. הלימודים מתקיימים בין השעות 9:00-19:00 (הגות החינוך היהודי: עד 17:30). הלימודים נפרדים לגברים ולנשים.
- בימי רביעי מתקיימים לימודים בתכנית לניהול וארגון מערכות חינוך בין השעות 8:45 – 17:30. הלימודים מעורבים.

סטודנטים שהתחילו את לימודיהם לתואר שני במכללת הרצוג בשנת הלימודים תשע"ג בקמפוס אלון-שבות או בקמפוס מגדל עוז ישלימו את לימודיהם בקמפוס אלון-שבות בשנת הלימודים תשע"ד. סטודנטים המבקשים להשלים את לימודיהם בקמפוס ליפשיץ מוזמנים להצטרף למחזור החדש, ובתנאי שמערכת הקורסים המוצעים מתאימה לתכנית הלימודים שלהם. סטודנטים החייבים בהשלמות לימודיות יכולים לעשות זאת בקמפוס הרצוג באלון-שבות בימי ראשון, בין השעות 9:00-19:00 (בתאום עם ראש התכנית).

המידע במידעון זה הוא כללי והמכללה שומרת לעצמה את הזכות לשנות, להוסיף ולגרוע ממנו במידת הצורך. כמו כן שומרת המכללה לעצמה את הזכות לערוך שינויים בתכנית הלימודים, בסגל ההוראה ובמועדי הקורסים בהתאם לנסיבות שיווצרו, כל זאת תוך יידוע התלמידים על השינויים.

בעלי תפקידים

שם	תפקיד	טלפון	דואר אלקטרוני
הנהלה			
הרב פרופ' יצחק קראוס	נשיא המכללה	9937310	ykraus@herzog.ac.il
ד"ר עזרא קהלני	רקטור המכללה	9937310	ezrak@herzog.ac.il
פרופ' חיים גזיאל	משנה לנשיא המכללה, ראש בית-הספר ללימודים מתקדמים	5320906	yoramronen12@gmail.com
הרב ד"ר יהודה ביטי	מרכז אקדמי - בית-הספר ללימודים מתקדמים	5320906	bitty@macam.ac.il
ראשי תכניות			
ד"ר משה וסרשטיין	ראש תכנית התואר השני בניהול וארגון מערכות חינוך	5320906	wasser1@012.net.il
ד"ר שמואל יוגודה	ראש תכנית התואר השני בהוראת מחשבת ישראל	9937333	shmuelwygoda@gmail.com
ד"ר יוסי מרציאנו	מרכז החוג למחשבת ישראל – תשע"ד	9937333	y_m@macam.ac.il
ד"ר עוזיאל פוקס	ראש תכנית התואר השני בהוראת תורה-שבעל-פה	9937333	uzif@herzog.ac.il
פרופ' יעקב רוס	ראש תכנית התואר השני בהגות החינוך היהודי	5320906	jross@post.tau.ac.il
הרב ד"ר יהושע רייס	ראש תכנית התואר השני בהוראת תנ"ך	9937311	shukyr@herzog.ac.il
ד"ר אלי חדד	מרכז החוג לתנ"ך	9937333	eliezer.hadad@mail.huji.ac.il
מנהלה			
זהר כהן	מנכ"ל	9937303	zoharc@herzog.ac.il
ציפי קלר	מנהלת ספריית המכללה – קמפוס אלון-שבות	9937322	zk@herzog.ac.il
נחמה פרידמן	מנהלת ספריית המכללה – קמפוס ליפשיץ	5670567	Liflib@macam.ac.il
ללי אוסטרופ	מנהלת יחידת האינטרנט ומרכזת הקורסים המקוונים – קמפוס אלון-שבות	9937328	lalio@herzog.ac.il
אבי פרוינד	הסעות – קמפוס אלון-שבות	9937308	hafala@herzog.ac.il
פאני סלומון	מינהל מורים	9937310	fannys@herzog.ac.il

תקשורת עם המכללה

אתר האינטרנט: www.herzog.ac.il

אתר המכללה מספק מידע על המכללה ויוצר מרחב למפגש וירטואלי בין סטודנטים למרצים, עובדי המכללה והמתעניינים בה.

ניתן למצוא באתר מערכת שעות לימוד במכללה, דרכי התקשרות למרצים, מידע לקראת מבחנים וכן חומרי העשרה נוספים. הכניסה למערכת הציונים ולמצב התשלומים היא דרך התפריט: מידע אישי/מידע לסטודנט (שם משתמש: מספר הזהות בעל 9 ספרות, סיסמה: יום וחודש של תאריך הלידה, ללא שנה).

טלפונים ודואר אלקטרוני

זהבה קופל	מנהל תלמידי תואר שני, קמפוס ליפשיץ	5320906	zahava1@macam.ac.il
רונית מוסקוביץ	מנהל תלמידי תואר שני, קמפוס אלון-שבות	9937314	ronitm@herzog.ac.il
מרכזיית המכללה	קמפוס ליפשיץ	5320900	
	קמפוס אלון-שבות	9937333	tirzad@herzog.ac.il
פקס	קמפוס ליפשיץ	5327208	
	קמפוס אלון-שבות	9932796	

שעות פתיחת המשרד

קמפוס ליפשיץ: בימים א - ה 8.00-16.00

קמפוס אלון-שבות: בימים א, ג 8.30-18.00

בימים ב, ד, ה 8.30-17.00

ספריית המכללה

מרכז המשאבים הקיים במכללה כולל ספריות, חדרי הדרכה ומידע, מאגרי מידע מגוונים ומרכזייה פדגוגית. הקטלוגים ומאגרי המידע הממוחשבים ניתנים לעבודה דרך אתר המכללה באינטרנט. המשאבים העומדים לרשות הסטודנטים ממוקמים בשני הקמפוסים: קמפוס ליפשיץ וקמפוס אלון-שבות. קיימת אפשרות זמינה ויעילה להשאלה בין-ספרייתית ביניהם. שעות הפתיחה של כל ספרייה מופיעות באתר.

השאלת ספרים ופריטים נוספים מותנית בפתיחת כרטיס מנוי שעלותו 200 ₪ (160 ₪ פיקדון שיוחזרו בסוף תקופת הלימודים + 40 ₪ תשלום דמי טיפול עבור כל תקופת הלימודים).

צוות רחב ומיומן עומד לרשותכם!

לוח זמנים אקדמי לשנת תשע"ד

הערות	יום ה'	יום ד'	יום ג'	השבוע המתחיל בתאריך
תחילת לימודים	+	+	+	ט' בחשוון תשע"ד (13.10.13)
	+	+	+	ט"ז בחשוון תשע"ד (20.10.13)
	+	+	+	כ"ג בחשוון תשע"ד (27.10.13)
	+	+	+	ל' בחשוון תשע"ד (03.11.13)
	+	+	+	ז' בכסלו תשע"ד (10.11.13)
	+	+	+	י"ד בכסלו תשע"ד (17.11.13)
חנוכה	-	+	+	כ"א בכסלו תשע"ד (24.11.13)
חנוכה	+	-	-	כ"ח בכסלו תשע"ד (01.12.13)
	+	+	+	ה' בטבת תשע"ד (08.12.13)
	+	+	+	י"ב בטבת תשע"ד (15.12.13)
	+	+	+	י"ט בטבת תשע"ד (22.12.13)
	+	+	+	כ"ו בטבת תשע"ד (29.12.13)
	+	+	+	ד' בשבט תשע"ד (05.01.14)
	+	+	+	י"א בשבט תשע"ד (12.01.14)
	+	+	+	י"ח בשבט תשע"ד (19.01.14)
חופשת מחצית ומבחנים	-	-	-	כ"ה בשבט תשע"ד (26.01.14)
חופשת מחצית ומבחנים	-	-	-	ב' באדר א' תשע"ד (02.02.14)
חופשת מחצית	-	-	-	ט' באדר א' תשע"ד (09.02.14)
תחילת מחצית ב	+	+	+	ט"ז באדר א' תשע"ד (16.02.14)
	+	+	+	כ"ג באדר א' תשע"ד (23.02.14)
	+	+	+	ל' באדר א' תשע"ד (02.03.14)
תענית אסתר	-	+	+	ז' באדר ב' תשע"ד (09.03.14)
	+	+	+	י"ד באדר ב' תשע"ד (16.03.14)
	+	+	+	כ"א באדר ב' תשע"ד (23.03.14)
	+	+	+	כ"ח באדר ב' תשע"ד (30.03.14)
חופשת פסח	-	-	-	ו' בניסן תשע"ד (06.04.14)
חופשת פסח	-	-	-	י"ג בניסן תשע"ד (13.04.14)
חופשת פסח	-	-	-	כ' בניסן תשע"ד (20.04.14)
	+	+	+	כ"ז בניסן תשע"ד (27.04.14)
יום העצמאות	+	+	-	ד' באייר תשע"ד (04.05.14)
	+	+	+	י"א באייר תשע"ד (11.05.14)
	+	+	+	י"ח באייר תשע"ד (18.05.14)
יום ירושלים	+	-	+	כ"ה באייר תשע"ד (25.05.14)
שבועות	-	-	-	ג' בסיוון תשע"ד (01.06.14)
	+	+	+	י' בסיוון תשע"ד (08.06.14)
	+	+	+	י"ז בסיוון תשע"ד (15.06.14)
סיום המחצית	+	+	+	כ"ד בסיוון תשע"ד (22.06.14)

בחודשי הקיץ יתקיימו מבחני סוף שנה וקורסים מרוכזים בהתאם לתכנית שתתפרסם במהלך השנה

תקנון לימודים

מינהל לומדים

- **פרטים אישיים:** חובתו של כל סטודנט לדאוג לעדכון הפרטים האישיים בתיק האישי (שינוי מצב משפחתי, כתובת וכד').
- **תלמיד מן המניין:** סטודנט נחשב לתלמיד מן המניין אך ורק לאחר שעמד בתנאי הקבלה, הסדיר את תשלומי שכר הלימוד, נקלט במחשב וקיבל מערכת ממוחשבת מהמזכירות האקדמית. סטודנט שלא עומד בתנאי קבלה ייחשב כתלמיד שלא מן המניין עד השלמת חובותיו.
- **משך הלימודים:** משך הלימודים המרבי הוא שש שנים, בכפוף לתקנון הגשת עבודה סמינריונית ועבודת הגמר. סטודנט שלא השלים את לימודיו בתקופה זו לא יוכל להשלים. סטודנט שנכשל בקורס אחד או שלא הוכרו בו לימודיו יוכל להשלים את הנדרש בתוך שנה אחת מסיום הקורס.
- **הפסקת לימודים:** ניתן לבקש הפסקה זמנית בלימודים למשך פרק זמן של עד שני סמסטרים (מצטברים או נפרדים). בקשה להפסקת לימודים תימסר בכתב לראש החוג. חישוב חיוב שכר הלימוד ייעשה על פי הוראות משרד החינוך בהתאם לתאריך מסירת ההודעה בכתב. אי-מסירת הודעה על הפסקת הלימודים, תגרום להמשך חיוב בשכר לימוד. ועדת ההוראה של המכללה רשאית להמליץ על השעיה זמנית, או על הפסקת לימודיו של סטודנט על סמך שיקולים לימודיים או משמעתיים כגון: אי-מילוי חובות אקדמיים; התנהגות שאינה הולמת עובדי חינוך והוראה; חוב של שכר לימוד; עברת משמעת. ההחלטה הסופית על הפסקת לימודיו של סטודנט במכללה היא בסמכותו ובאחריותו של נשיא המכללה. החלטתו של נשיא המכללה תימסר בכתב לידי מי שהופסקו לימודיו. זכותו של הסטודנט שהופסקו לימודיו, להביא את הסתייגותיו בפני ועדת ערעורים מוסדית. הערעור ייעשה בכתב, בתוך פרק זמן של עד 14 יום ממועד קבלת ההודעה. בבקשת הערעור יש להודיע אם ברצונך להופיע אישית בפני ועדת הערעורים.
- **חידוש לימודים:** חזרה ללימודים לאחר הפסקה של שנה ומעלה, מחייבת הליכי הרשמה רגילים. ההכרה בלימודים קודמים של המבקש/ת לחדש לימודים, תיעשה על פי נהלי המכללה.

מבחנים ועבודות

- **מבחנים ועבודות:** לכל קורס תהיה מטלת סיום בדמות מבחן או עבודה לפי החלטת מורה הקורס. בחלק מהקורסים יהיו גם תרגילים, סיכומי קריאה, רפרטים או עבודות אחרות. ניתן להיבחן רק במועדים הקבועים של המבחנים: במועד א' – המיועד לכולם, למעט אלה שיש להם סיבות מוצדקות להיעדרות ובמועד ב' – המיועד לתלמידים שלא נבחנו עדיין או המעוניינים בשיפור ציון. המבחן במועד ב' מחייב הרשמה מוקדמת, (אצל זהבה). הציון הקובע הוא הציון המאוחר יותר, ולא הגבוה יותר. מקרים חריגים יורשו להיבחן במועד ג', על פי אישור ראש החוג.
- **עבודה לסיים קורס:** מטרתה ללמד על הידיעות, על הכלים ועל המיומנויות שרכש התלמיד במהלך הקורס. רצוי להגיש את העבודה במהלך הקורס ולכל המאוחר חודש לאחר סיומו. יש

להגיש את העבודה תוך חודש מסיום הקורס. הגשת עבודה באיחור, לאחר תחילת מחצית ב' של שנת הלימודים הבאה לאחר סיום הקורס, תחייב בתשלום קנס של 100 ש"ח. לאחר שנתיים ממועד סיום הקורס לא ניתן להגיש את העבודה והקורס הנלמד לא יקנה ללומד נקודות זכות.

- **עבודה סמינריונית ועבודת גמר :** ניתן להגיש את העבודה במהלך שנה אחת מסיום הלימודים לתואר. לאחר שנה ועד שש שנים מסיום הלימודים, ניתן להגיש את העבודה, אבל בתוספת תשלום של 300 ש"ח. לאחר שש שנים מסיום הלימודים לא ניתן למסור עבודות אלו.
- **ציונים:** ציון עובר בכל הקורסים הוא 60, ובקורסי השלמה: ממוצע 80. ציון עובר בעבודה סמינריונית ועבודת הגמר הוא 70. ניתן לשפר ציוני קורסים עד שנתיים ממועד סיום הקורס. הציון האחרון הוא הקובע (גם אם הוא נמוך מהציון הקודם). ערעור על ציון יופנה תחילה למורה הקורס לבדיקה חוזרת. במידה והערעור יידחה, ניתן להגיש בקשה מנומקת לראש החוג.
- **גמולי השתלמות:** המעוניינים בקבלת גמול השתלמות על קורס, חייבים בקבלת ציון על סמך עבודה או מבחן תוך חודש ממועד סיום הלימודים. לאחר מועד זה משרד החינוך אינו מקבל דיווחי גמולים. אחור בהשלמת המטלות יגרום לביטול האפשרות לקבלת גמול השתלמות על הקורס.

אחריות לימודית

- הנהלת בית-הספר ללימודים מתקדמים מצפה כי הסטודנטים יקפידו על הכללים הבאים:
- **נוכחות:** מדיניות המוסד מחייבת חובות נוכחות בשיעורים, בסדנאות ובסידורים. במקרים מיוחדים (שמחות, מחלה וכד') תותר היעדרות של עד 20% מכלל שיעורי הקורס. סטודנט אשר ייעדר מעל ל-20% מהשיעורים בקורס מסוים לא יורשה להיבחן, לא יוכרו לימודיו במקצוע זה ויהיה עליו לחזור על הקורס ולשלם שכר לימוד בהתאם. סטודנט שנעדר מעבר למכסה הנ"ל עקב נסיבות רפואיות, שמירת הריון, חופשת לידה או שירות במילואים, יעשה מאמץ משותף של המרצה/ים והסטודנט כדי להשלים את החסר במועד מוקדם ככל האפשר לסיום הרשמי של הלימודים בקורס. סטודנטית בחופשה שלאחר לידה תורשה להיעדר עד 30% מהקורס. מקרים חריגים בעקבות בעיות אישיות יטופלו בתאום עם המרכז האקדמי וראש החוג.
 - **איחורים:** כל השיעורים יתחילו בזמן. מרצה הקורס יחליט ויודיע לסטודנטים האם ירשה למאחרים להיכנס לכיתה.
 - **יושרה:** בכל עבודה יש לדווח על המקורות שמהם נשאבו הידיעות, ועליהם התבססה הכתיבה. גם אתרים מקוונים (אינטרנט, מאגרים וכו') כלולים בדרישה זו ויש לציין אותם כמקור למידע או לציטוט שהובא מהם. אין להגיש עבודה שהוגשה כבר בעבר למכללת הרצוג או לכל מסגרת אקדמית או תורנית אחרת.
 - **אתיקה:** סטודנטים יתנהגו ביושר ובהגינות בינם לבין עצמם ובינם לבין עובדי המכללה. חובה על כל סטודנט למלא בדיוקנות אחר הוראות ההנהלה בדבר מועדי הצגת אישורים, תעודות מקוריות ואישורים נוטריוניים. פגיעה ברכוש המכללה, העתקה, זיוף ומעשי תרמית ואף שיחה בזמן בחינה, יחשבו כעברות משמעת ויועברו לטיפול ועדת משמעת של המכללה שתדון בעניין ותחליט על התגובה למעשה. העונשים הצפויים בגין עברות אלו כוללים, מעבר לפסילת

העבודה או הקורס שבהן נעשתה העברה, גם פסילת עבודות נוספות של התלמיד/ה ולעתים גם השעיה מן הלימודים במכללה לפרק זמן קצוב (שנה) או אף לצמיתות.

- **שונות:** חל איסור מוחלט על עישון במתחם המכללה. חל איסור על השימוש בטלפונים הניידים בעת השיעורים ויש להקפיד על כיבוים לפני תחילת השיעור.

הכרה בלימודים קודמים

- ניתן לקבל הכרה בלימודים קודמים על בסיס אישי ובתנאי שהקורסים נלמדו במוסד אקדמי מוכר, במסגרת דומה אחרי תואר ראשון, ובתנאי שתכני הקורס שלגביו מבוקשת ההכרה חופפים את הקורסים הנלמדים בתכנית ושהסטודנט קיבל ציון לפחות 70.
- ההכרה מותנית בהצגת גיליון ציונים ותיאור הקורס (סילבוס).
- לא תינתן הכרה עבור לימודים מעל 6 שנים מיום סיום הלימודים.
- לא תינתן הכרה מעל ל- 33% מהתכנית.

בטחון ובטיחות

- הסטודנטים יקפידו על ההוראות בתחום זה בכלל, ואלה המתפרסמות בחוזר מנכ"ל משרד החינוך והתרבות, ומחייבות גם את המוסדות להכשרת עובדי-ההוראה.
- המוסדות להכשרת עובדי הוראה, על תלמידיהם, הם חלק אינטגרלי של מערכת החינוך, ויהיו מגויסים לשירותיה בשעת חירום. התלמידים יזכו בתגמולים (שכר, כיסוי הוצאות נסיעה וכיו"ב). הפעלת המוסד בשעת חירום וקיום הלימודים בו תהיה בהתאם להוראות שבנהלים ובנספחים השונים ובהתאם להחלטות מטה החירום.
- מטה החירום במוסד יפעל בכפיפות לרשות החינוך המקומית, ליתר מוסדות החינוך שבמרחב המוניציפאלי ובזיקה ללשכת המחוז של משרד החינוך והתרבות ורשות מחוזית לחינוך ולפי הנחיות של גורמי הג"א ומל"ח.

מן הראוי לציין

- ניתן לראות את הנוסח המלא של חוק זכויות הסטודנט באתר המכללה במסגרת ההפניות של 'מידע לסטודנט'. כמו כן ניתן לקבל במשרד עותק של החוק ולעיין בו.
- ד"ר ברכי אליצור מונתה כנציבת קבילות למקרה של הטרדה מינית. ניתן לפנות אליה במקרה הצורך. החוק למניעת הטרדות מיניות מפורסם באתר המכללה במסגרת ההפניות של 'מידע לסטודנט'.
- המכללה נמנית עם מוסדות החינוך של החמ"ד. המכללה מקדמת בברכה מורים ולומדים שאינם שייכים לחינוך הדתי ומבקשת לכבד את המקום בלבושם ובהתנהגותם כמקובל במוסדות החמ"ד. בתכניות בהן הלימודים הינם מעורבים (לסטודנטים ולסטודנטיות) יש להקפיד על הפרדה בישיבה בכיתה.
- הנהלת המכללה שומרת לעצמה את הזכות לערוך שינויים בתוכנית הקורסים וברשימת המרצים כפי שיידרש. כל שינוי יובא לידיעת הסטודנטים.

סדרי הרשמה ושכר לימוד

סידור שכר לימוד

- יש למלא באופן ברור ומדויק את טופס ההרשמה (גם התלמידים הוותיקים). נרשמים חדשים יצרפו 400 ₪ דמי הרשמה, וכן מקדמה לשכר הלימוד בסך 1,000 ₪, או חתימה על טופס הרשאה ללומדים בשבתון. (נא למלא את הטופס המתאים לפי השייכות לארגון או הסתדרות המורים). נא לשלוח אלי: גב' זהבה קופל, מכללת ליפשיץ, ת"ד 2308 ירושלים 91022 (דמי ההרשמה לא יוחזרו למבטלים הרשמתם. המקדמה תוחזר עד לתאריך פתיחת שנת הלימודים).
- גובה שכר הלימוד לשנת לימודים לתואר M.Ed. שווה לגובה שכר שנת לימודים אוניברסיטאית. תשלום שכר הלימוד מראש עד יום חמישי, כ"ז בחשון תשע"ד (31 באוקטובר 2013) מזכה בהנחה של 2.5%.
- משך הלימודים הוא שנתיים. ניתן לפצל שנת לימודים לשנתיים רצופות ללא תוספת תשלום. כל פיצול אחר יחויב בתשלום נוסף לפי ש"ש (450 ₪ עבור כל 1 ש"ש נכון לתשע"ד).
- שכר לימוד עבור השלמות: עד 4 ש"ש – לא נחייב בתשלום, מעבר ל-4 ש"ש – יש לשלם לפי 300 ₪ לכל 1 ש"ש.
- סטודנטים שהתחילו את לימודיהם בשנת תשע"ג ושילמו שכר-לימוד באמצעות הוראת-קבע ימשיכו לשלם שכר-לימוד באותה דרך אלא אם כן תינתן הוראת ביטול בכתב.
- טופס הוראת קבע מצורף בסוף החוברת.
- כרטיס סטודנט: ניתן לקבל תעודת סטודנט לאחר סיום הסדרת תשלום שכר הלימוד. נא לגשת למזכירות אקדמית בצרוף תמונה ו-40 ₪ ושתי תמונות.
- יש לשלוח את מערכת השעות שבטופס ההרשמה לאחר ראיון קבלה. טפסי הרשמה ניתן למצוא באתר המכללה. אם טרם רואיינת, נא לפנות לגב' זהבה קופל בטלפון: 02-5320906 או בדוא"ל: zahava1@macam.ac.il

סיוע בשכר לימוד

מלגת רישום מוקדם

המכללה תעניק מלגה בגובה של החל מ- 2000 ₪ לנרשמים עד לתאריך כ"ב בתמוז תשע"ג (30/6/2013) בחוגים הבאים: הוראת התנ"ך ופרשנותו, הוראת תושב"ע, הוראת מחשבת ישראל והגות בחינוך היהודי.

סיוע למורים בפועל

משרד החינוך מעניק, בדרך כלל, סיוע בשכר לימוד למורים בשתי דרכים: החזר שכר לימוד או מענק שעות. (מענק שעות אינו מתאים למורים ב"אופק חדש"). פירוט הזכאים לסיוע זה ורשימת סדרי העדיפויות מופיעים בחוזרי מנכ"ל משרד החינוך, ובתקציר על גבי טופסי הבקשה שיש להגיש למשרד החינוך. טפסים ניתן להשיג במשרד המכללה (זהבה קופל), ובאתר המכללה במדור הרשמה ונהלים/טפסים.

אנו ממליצים לבדוק היטב את הערך הכספי של כל אחת מהחלופות לפני הגשת הבקשות.
מי שנמצא בחצי שבתון, זכאי להחזר שכר לימוד או מענק עבור המחצית השנייה של שכר הלימוד.

הסתדרות המורים וארגון המורים מעניקים מלגות לחבריהם עבור שכר לימוד. יש לעקוב אחר הפרסומים שלהם במהלך השנה.

ועדת המלגות של המכללה

אם אין באפשרותך לקבל החזר שכר לימוד או מענק שעות ממשדד החינוך ויש לך קושי במימון, ניתן לפנות בכתב לוועדת המלגות של המכללה. יש לצרף למכתב הבקשה מסמכים המעידים על מצבך הכלכלי.
המכללה אינה מתחייבת להעניק מלגה לכל פונה. גובה המלגה יקבע ע"י הוועדה בהתאם לקריטריונים שיפורסמו בתחילת שנת הלימודים.

הגות בחינוך היהודי

הגות בחינוך היהודי

החוג להגות החינוך היהודי הוא ניסיון ייחודי לתת מענה לשאלות ולתהיות חינוכיות וערכיות בקרב ציבור אנשי חינוך, וליצור מנוף להתמודדויות ולאתגרים אידיאולוגיים המתעוררים בחינוך הדתי בשנים האחרונות. מחקרים רבים חשפו את התלבטויותיהם של מחנכים רבים אודות הצלחת מלאכתם ואת הרצון להעמיק במטרות החינוך הדתי ובדרכיו הייחודיות.

בעידן הפוסט-מודרני יש צורך להגדיר מחדש מהו מקומו של החינוך בחברה, מהו תפקידו של המחנך ומהי דמותו של החניך. "קץ האידיאולוגיות" – לפי ביטוי של הפילוסוף ליוטר – מזמין את החינוך הממלכתי-דתי, כחינוך אידיאולוגי, להתבונן פנימה ולעבור תהליך של אינטרוספקציה, העמקה והצמחה. למרות מרכזיותו בעשייה החינוכית ותפקידו בהובלת מערכות חינוכיות, תחום דיון זה אינו מפותח דיו ולרוב "מובלע" בתכניות ללימודים מתקדמים בחינוך יהודי באוניברסיטאות בארץ ובעולם ובמכוני מחקר שונים.

תמונה זו נוגדת את העובדה שרבים הם אנשי החינוך הרואים בהגות החינוך היהודי מרכיב זהותי מרכזי ביותר בתפיסתו של המורה, בחזון הבית-ספרי ובמשנה האידיאולוגית של רשת חינוך. היעדר מסגרת נאותה ללימוד, לדיון ולליבון הופכת את השיח הנפוץ על הגות החינוך היהודי למכלול של מחשבות והגיגים המנותק – בצורה כזאת או אחרת – מהחשיבה הפילוסופית, ממקורות תרבות ישראל ומהניסיון האמפירי.

התכנית מבקשת לפתח את העיון והמחקר החינוכי, מתוך ראיית תחום הגות החינוך כמרכיב מרכזי בעיצוב זהותו החינוכית והפרופסיונאלית של המורה, בחזון הבית-ספרי ובמשנה האידיאולוגית של רשת חינוך. התמחות בהגות החינוך היהודי במסגרת לימודים לתואר שני בחינוך (M.Ed.) נשענת על ההנחה שחינוך והוראה הם שילוב יוצא-דופן של תיאוריה ומעשה.

מסגרת התכנית

תכנית הלימודים מתפרסת על פני שנתיים.

בשנה הראשונה, ילמד הסטודנט לימודי תשתית בחינוך וכן קורסים מרכזיים בהתמחות בהיקף כולל של 12 ש"ש. בשנה זו ישתתף הסטודנט בקורס סמינריוני בחטיבת מחשבת היהדות.

בשנה השנייה, יעמיק הסטודנט את ידיעותיו בלימודי התמחות לפי בחירתו וישתתף בסמינריון נוסף באחת החטיבות: 'תולדות החינוך היהודי' או 'זיקות פילוסופיות'. כמו כן, הסטודנט יעבוד עם מנחה על עבודת הגמר בהתאם לנושא שבחר לקראת הגשתה.

סטודנט החייב בלימודי השלמה בפילוסופיה או ביהדות יוכל להתחיל את לימודיו בתכנית במקביל להשלמות (בתנאי שאינו חייב יותר מ- 4 ש"ש השלמות). ברם, הוא לא יוכל לעבור לשנה השנייה בתכנית טרם השלים חובה זו.

מבנה התכנית

היקף הלימודים בתכנית הוא 22 ש"ש. הלימודים נמשכים שנתיים והם כוללים חטיבת לימודי תשתית בחינוך, שלוש חטיבות בלימודי התמחות וכן חטיבת לימודי השלמה:

- לימודי תשתית - חינוך
 - לימודי התמחות:
- 6 ש"ש

- לימודי השלמה
- עד 4 ש"ש
- 5 ש"ש חטיבת זיקות פילוסופיות
- 5 ש"ש חטיבת מחשבת היהדות
- 6 ש"ש חטיבת תולדות החינוך היהודי

עבודות סמינריוניות

במהלך הלימודים בתכנית יש לכתוב שתי עבודות סמינריוניות בהיקף של 20-30 עמודים מודפסים. אחת העבודות תיכתב במסגרת קורס סמינריוני בחטיבת מחשבת היהדות, השנייה תיכתב במסגרת קורס סמינריוני באחת מהחטיבות הנוספות.

עבודת גמר – מחקר ויישום

עבודת הגמר מכוונת לאפשר ללומד התנסות בפיתוח נושא מקצועי אינטגרטיבי, בעל אוריינטציה פרקטית-יישומית. מטרת העבודה היא לאפשר ללומד להתנסות בהיבט או בדילמה הקרובה אליו בחיי היום-יום, בעבודתו האישית או בצוות שהוא נמנה עליו, וכך הוא יכול לבחון דרכי התמודדות או עמדות שונות כלפיה.

לסטודנטים מוצעים שלושה דגמים עיקריים של תוצרים שיש בהם משום הצגת יכולת יצירתית לכתיבת עבודה משמעותית לבוגר ולחברה היהודית:

- גיבוש אני מאמין מוסדי, חזון חינוכי המתבסס על ניתוח התנאים הייחודיים והצרכים של קהילה חינוכית מסוימת.
- בחינת ההיבטים החינוכיים בהגותם של גדולי ישראל שטרם נתבררה השקפתם החינוכית, תוך ניסיון לעצבם לכדי משנה חינוכית סדורה.
- התמקדות בנושא בעל משמעות חינוכית, ובחינת מקומו ומעמדו בהגותם של גדולי ישראל (כגון: "ענישה כדרך חינוך במשנתו העיונית של פלוני").

ניתן לכתוב את העבודה בהנחיית כל מרצה המלמד בתוכנית, ללא זיקה הכרחית לקורס בו משתתף הסטודנט והעבודה לא חייבת להיכתב דווקא כחלק מהשתתפות הסטודנט בקורס שמלמד המרצה.

תנאי קבלה

- בעלי תואר B.Ed. או בעלי תואר B.A. + תעודת הוראה.*
- ציון ממוצע של לפחות 80 בלימודי התואר הראשון.
- בעלי ותק של שלוש שנים לפחות בהוראה.
- הצלחה בבחינות של התואר הראשון באנגלית (ציון 80 ומעלה).
- ריאיון קבלה.**

* בעלי תואר ראשון שאינו כולל חוג ביהדות יחויבו בקורסי השלמה ביהדות על פי החלטת ועדת קבלה. מועמדים ללא רקע פילוסופי יחויבו בקורסי השלמה.

** הזימון לריאיון יישלח לאחר קבלת טופס ההרשמה

הגות החינוך היהודי – מערכת שעות – לימודי הגברים

יום שלישי					
שעה	שם הקורס	סמס'	שם המרצה	חטיבה	מספר
שיעור ראשון 9:00 – 10:20	שיטות מחקר איכותני סדנת הדרכה לעבודת גמר - א	א	ד"ר אריאל לוין	תשתית	2001
		ב	ד"ר אריאל לוין	תשתית	7030
שיעור שני 10:35 – 11:55	מקורות לתולדות החינוך היהודי ספרות החינוך היהודי	א	הרב ד"ר יהודה ביטי	תולדות	6001
		ב	הרב פרופ' שלמה טולידאנו	תולדות	6002
שיעור שלישי 12:10 – 13:30	סדנה מתקדמת בהוראה: לימוד דיאלוגי הרציונאל והעקרונות של ההוראה הבין-תחומית אוריינות מדעית וחשיבה ביקורתית	א	מר אילן בוכהולץ	תשתית	3014
		א	ד"ר עמוס גאולה	תשתית	2005
		ב	הרב ד"ר אברהם וולפיש	תשתית	2002

הפסקת צהריים

שיעור רביעי 14:20 – 15:40	מעבדות לחירות: מקרא, חז"ל ומחשבת ישראל שימוש בחומרים מן התרבות הכללית בהוראת מקצועות היהדות	א	ד"ר אלי חדד	יהדות	3084
		ב	מר יובל ריבלין	פילוסופיה	2007
שיעור חמישי 16:00 – 17:20	בין פילוסופיה כללית לפילוסופיה של החינוך סמינריון: סוגיות במחשבת החמ"ד	א	פרופ' יעקב רוזנברג	פילוסופיה	6003
		ב	ד"ר ראובן מאמו	יהדות	6004
קורסים מקוונים	כיוונים במחשבת חז"ל		הרב ד"ר אברהם וולפיש	חלופה/יהדות	4902
חנוכה תשע"ד	שיפור השפה האנגלית		מכון דינה מזל	השלמות/ תנאי קבלה	6005
חופשת סמסטר תשע"ד	דרכים ועקרונות בהוראה בין-תחומית	1 ש"ש	ד"ר ברוריה סמט	חלופה/תשתית	2008
קורסי קיץ תשע"ד	סוגיות במחשבת ההלכה השיח הפילוסופי סוגיות בעולמם של חז"ל	1 ש"ש	הרב ד"ר יצחק ברנד	חלופה/יהדות	5031
		2 ש"ש	הרב ד"ר יהודה ביטי	השלמות/פילוסופיה	6006
		1 ש"ש	ד"ר רפי ועקנין	השלמות/יהדות	6007

הגות החינוך היהודי – מערכת שעות – לימודי הנשים

יום שלישי					
שעה	שם הקורס	סמס'	שם המרצה	אשכול	מספר
שיעור ראשון 9:00 – 10:20	שיטות מחקר איכותני סדנת הדרכה לעבודת גמר - א	א ב	ד"ר אריאל לוין ד"ר אריאל לוין	תשתית תשתית	2001-01 7030-01
שיעור שני 10:35 – 11:55	ספרות החינוך היהודי מקורות לתולדות החינוך היהודי	א ב	הרב פרופ' שלמה טולידאנו הרב ד"ר יהודה ביטי	תולדות תולדות	6002-01 6001-01
שיעור שלישי 12:10 – 13:30	אוריינות מדעית וחשיבה ביקורתית סדנה מתקדמת בהוראה: לימוד דיאלוגי הרציונאל והעקרונות של ההוראה הבין-תחומית	א ב ב	הרב ד"ר אברהם וולפיש מר אילן בוכהולץ ד"ר עמוס גאולה	תשתית תשתית תשתית	2002-01 3014-01 2005-01
הפסקת צהריים					
שיעור רביעי 14:20 – 15:40	שימוש בחומרים מן התרבות הכללית בהוראת מקצועות היהדות בין פילוסופיה כללית לפילוסופיה של החינוך	א ב	מר יובל ריבלין פרופ' יעקב רוזנברג	פילוסופיה פילוסופיה	2007-01 6003-01
שיעור חמישי 16:00 – 17:20	יחסם של חכמי המזרח למודרנה סמינריון: סוגיות במחשבת החמ"ד	א ב	ד"ר ראובן מאמו ד"ר רפי ועקנין	תולדות יהדות	6008-01 6004-01
קורסים מקוונים	כיוונים במחשבת חז"ל		הרב ד"ר אברהם וולפיש	חלופה/יהדות	4902-01
חנוכה תשע"ד	שיפור השפה האנגלית		מכון דינה מזל	השלמות/תנאי קבלה	6005-01
חופשת סמסטר תשע"ד	דרכים ועקרונות בהוראה בין-תחומית	1 ש"ש	ד"ר ברוריה סמט	חלופה/תשתית	2008-01
קורסי קיץ תשע"ד	סוגיות במחשבת ההלכה השיח הפילוסופי סוגיות בעולמם של חז"ל	1 ש"ש 2 ש"ש 1 ש"ש	הרב ד"ר יצחק ברנד הרב ד"ר יהודה ביטי ד"ר רפי ועקנין	חלופה/יהדות השלמות/פילוסופיה השלמות/יהדות	5031-01 6006-01 6007-01

הגות החינוך היהודי – מערכת שעות – שנה ב

יום חמישי					
שעה	שם הקורס	סמס'	שם המרצה	אשכול	מספר
שיעור ראשון 9:00 – 10:30	יהדות ואתגר הפמיניזם החסידות כתנועה מחנכת	א ב	ד"ר איתמר ברנר הרב ד"ר יהודה ביטי	פילוסופיה תולדות	6009-11 6010-11
שיעור שני 10:40 – 12:10	חינוך, אתיקה וצדק חברתי התהוותה והתפתחותה של השקפת 'תורה עם דרך ארץ'	א ב	ד"ר איתמר ברנר הרב ד"ר אהרון אדלר	פילוסופיה תולדות	6011-11 6012-11
שיעור שלישי 12:20 – 13:50	סדנת הדרכה לעבודת גמר – ב יהדות והומניזם	א ב	הרב ד"ר יהודה ביטי פרופ' יעקב רוזנברג	תשתית פילוסופיה	4010-11 6013-11
שיעור רביעי 14:30 – 16:00	סמינריון: ספרי לימודי – חברה והגות	שנתי	הרב ד"ר יהודה ביטי	תולדות	6014-11
קורסים מקוונים	מערכות מידע ממוחשבות כיוונים במחשבת חז"ל		ד"ר אגוז וסרמן	תשתית חלופה/יהדות	6015-11 4902-11
חופשת סמסטר תשע"ד	דרכים ועקרונות בהוראה בין-תחומית	1 ש"ש	ד"ר ברוריה סמט	חלופה/תשתית	2008-11
קורסי קיץ תשע"ד	סוגיות במחשבת ההלכה השיח הפילוסופי סוגיות בעולמם של חז"ל	1 ש"ש 2 ש"ש 1 ש"ש	הרב ד"ר יצחק ברנד הרב ד"ר יהודה ביטי ד"ר רפי ועקנין	חלופה/יהדות השלמות/פילוסופיה השלמות/יהדות	5031-11 6006-11 6007-11

תיאורי הקורסים בהגות בחינוך היהודי

לשנת הלימודים תשע"ד

אוריינות מדעית וחשיבה ביקורתית

שם המרצה: הרב ד"ר אברהם וולפיש

שיעור מחטיבת לימודי תשתית, 1 ש"ש

בקורס זה נכיר ואף נבחן את הנחות היסוד העומדות בבסיס המפעל המחקרי. נעמוד על יתרונותיהן ועל חסרונותיהן של שיטות מחקר בתחום לימודי היהדות, ונשווה ביניהן לבין הקריאה הדתית המסורתית. הבהרת יסודות החשיבה העומדים מאחורי ענפי המחקר השונים תאפשר לתלמיד להבין לאשורה את הספרות המחקרית, לקרוא אותה באופן ביקורתי, לכתוב לפי הנורמות המקובלות בעולם המחקר ולחשוב על דרכים לשלב את החשיבה המחקרית בלימודם ובהוראתם.

בין פילוסופיה כללית לפילוסופיה של החינוך

שם המרצה: פרופ' יעקב רוזנברג

שיעור מחטיבת זיקות פילוסופיות, 1 ש"ש

המעבר מהמיתוס לפילוסופיה מסמל את ראשיתה של התרבות המערבית ושל השיח הפילוסופי. מטרת קורס זה היא להפגיש את הסטודנט עם זרמים וכיוונים עיקריים של פילוסופיה של החינוך וללמוד על ייחודה של דרכי החשיבה הפילוסופית, בניגוד למחשבה הדתית ולדרכי המחקר המדעי האמפירי.

הקורס יקנה רכישת דרכי ניתוח לטקסטים פילוסופיים כלליים ויהודיים ויכולת לפתח דיון מנומק ומבוסס.

דרכים ועקרונות בהוראה בין-תחומית

שם המרצה: ד"ר ברוריה סמט

שיעור מחטיבת לימודי תשתית, 1 ש"ש

חלקו הראשון של הקורס יציג מבוא על הרציונל של שיטת הלימוד הבין-תחומית, יעסוק במאפיינים של שיטת הוראה זו, וידון ביתרונותיה ובמגבלותיה. בחלקו השני של הקורס תודגם השיטה במספר סוגיות מתחום הוראת התנ"ך ומחשבת ישראל. כמו כן יתנסו התלמידים בעבודת עמיתים סדנאית בה יבנו יחידת לימוד בין-תחומית.

החסידות כתנועה מחנכת

שם המרצה: ד"ר רון וקס

שיעור מחטיבת תולדות החינוך היהודי, 1 ש"ש

בשנים האחרונות לימוד החסידות יוצא מחוג החסידים והופך להיות מקור השראה גם לציבורים אחרים. קורס זה מבקש להתבונן מחדש על מקורות בעלי חסידות בניסיון לאתר בהן מרכיבים חינוכיים. שאלות כגון "מיהו הצדיק" ו"מי הוא החסיד" יכוונו את הלימוד, כתרגומן של השאלות "מיהו המורה" ו"מיהו התלמיד" בפילוסופיה של החינוך.

כך ניווכח על יחסי הגומלין בין תפיסה רעיונית לבין תפיסה חינוכית ונפתח חשיבה חינוכית מעוגנת במקורות.

הרציונאל והעקרונות של ההוראה הבין-תחומית

שם המרצה: ד"ר עמוס גאולה

שיעור מחטיבת לימודי תשתית, 1 ש"ש

הקורס יעסוק בשאלות העולות מהוראה משולבת רב-תחומית (אינטר-דיסציפלינרית), שבמוקד שלה עומד התנ"ך. הנחת היסוד היא כי פרשנות תנ"ך לדורותיה היא דיסציפלינה בפני עצמה כלומר, תחום דעת מוגדר כמו שגם קריאה ספרותית ושירית בתנ"ך יכולה להילמד כדיסציפלינה, מדרש והלכה בתנ"ך הם דיסציפלינה, לשון התנ"ך לרבדיה היא דיסציפלינה, היסטוריה של תקופות התנ"ך, כמו גם גיאוגרפיה וריאליה של פרקי תנ"ך, הן דיסציפלינות, מחשבה ופילוסופיה בתנ"ך היא דיסציפלינה, וגם השפעת התנ"ך על הגות ויצירה וחינוך בתקופות שונות, בעם ישראל ובעולם כולו, יכולה להילמד כדיסציפלינה -

ואולם, דווקא משום כל אלה, לימוד תנ"ך והוראתו אינם דיסציפלינה, והם מחייבים מעצם טבעם, הוראה משולבת, רב-תחומית, שמחייבת נקיטת עמדה חינוכית, הקורס ידגים כיוונים אחדים של הוראה משולבת בתנ"ך, יציג קשיים ובעיות, יתרונות וחסרונות, ודרכי התמודדות, ויעלה את אהבת התנ"ך לראש מטרות הוראתו.

השיח הפילוסופי

שם המרצה: הרב ד"ר יהודה ביטי

שיעור בחטיבת השלמות (פילוסופיה), 2 ש"ש

מטרת הקורס היא להבין את ייחודו של השיח הפילוסופי ושל המתודה הפילוסופית, דרך היכרות עם מספר סוגיות בסיסיות מתחומי האפיסטמולוגיה, האתיקה והפילוסופיה הפוליטית. הקורס יתמקד בקריאת מקורות בפילוסופיה (מתוך כתבי אריסטו ואפלטון, יום, קנט ואחרים) ויתרום ליכולת לפתח דיון על מקור פילוסופי ולדון במשמעותו.

התהוותה והתפתחותה של השקפת 'תורה עם דרך ארץ'

שם המרצה: הרב ד"ר אהרון אדלר

שיעור מחטיבת תולדות החינוך היהודי, 1 ש"ש

תנועת 'תורה עם דרך ארץ' היא תנועה דתית, אידיאולוגית וחברתית שהתפתחה בגרמניה במאה ה-19. מטרת הקורס היא לחשוף את שורשיה הרעיוניים והחינוכיים של תפיסה זו הנחשבת עד היום כתפיסה מרכזית בזרמים היהודיים המבקשים לחבר בין מסורת למודרנה. כמו כן, הקורס ידון בהתפתחויות השונות של תפיסה זו, הן בארצות-הברית והן במדינת ישראל המתחדשת.

חינוך, אתיקה וצדק חברתי

שם המרצה: ד"ר איתמר ברנר

שיעור מחטיבת זיקות פילוסופיות, 1 ש"ש

קורס זה מבקש לעמוד על הקשר בין ריבוד, ניעות חברתית ואי שוויון, לבין אתיקה וחינוך. בעקבות המפגש עם עקרונות מתחומי הפילוסופיה של המוסר והבהרת משמעותם לתחום החינוך, נכיר את המושג אתיקה ובבחין בין משמעויותיה השונות.

יהדות ואתגר הפמיניזם

שם המרצה: ד"ר איתמר ברנר

שיעור מחטיבת זיקות פילוסופיות, 1 ש"ש

התיאוריה הפמיניסטית שהתפתחה בארצות-הברית במחצית השנייה של המאה ה-20, נתפסת בעיני רבים כדוגמה מובהקת של תפיסה מערבית הנוגדת את היהדות והמאיימת על החינוך היהודי.

מטרת הקורס היא לדון במקורות הפילוסופיים של תפיסה זו ולחשוף דווקא את האתגרים שמעמיד הפמיניזם ליהדות המסורתית ולמחנכיה.

קריאת טקסטים פילוסופיים על הפמיניזם תהיה פתח להכרות עם מגוון דרכי התגובה של קבוצות אוכלוסיה שונות לאתגרים אלה ותאפשר דיון על ערכם היחסי של דרכי תגובה אלו ברמה העקרונית והפרגמטית.

יחסם של חכמי המזרח למודרנה

שם המרצה: ד"ר ראובן מאמו

שיעור מחטיבת תולדות החינוך היהודי, 1 ש"ש

בהיסטוריוגרפיה היהודית המודרנית העימות האידיאולוגי בין מסורת למודרנה נידון לרוב באספקלריה של הקיבוץ היהודי האירופי-המערבי ופניו של תהליך זה ביהדות המזרח נדחק הצידה.

קורס זה מבקש לחשוף פרק לא מוכר זה בתולדות העם היהודי דרך הכרות את משנתם ופועלם של ארבע מנהיגי יהדות המזרח בעת החדשה: הרב ב"צ עוזיאל, הרב משה כלפון הכהן, הרב יוסף קאפח והרב יוסף משאש.

מעבדות לחירות: מקרא, חז"ל ומחשבת ישראל

שם המרצה: ד"ר אלי חדר

שיעור מחטיבת מחשבת היהדות, 1 ש"ש

הקורס יעסוק בתפיסת העבדות ומתוך כך ביחס לחירות במקרא, בחז"ל ובמחשבת ישראל. ננתח את העולה מפשוטו של מקרא בפרשיות העבדות ובסיפורי המקרא, נתייחס לאופן שבו נדרשו פרשיות אלו על ידי מדרשי ההלכה ונעמדו על דעות של הוגים יהודיים בשאלה האם יש מקום לביטולה של העבדות לאור השינויים שחלו במרוצת הדורות בעמדות המוסריות ביחס אליה.

מקורות לתולדות החינוך היהודי

שם המרצה: הרב ד"ר יהודה ביטי

שיעור מחטיבת תולדות החינוך היהודי, 1 ש"ש

קורס זה מציג בקווים כלליים את התמורות שעברו על החינוך היהודי מימי-הביניים עד העת החדשה, במעבר מחברה מסורתית לחברה מודרנית.

מטרתו היא להשתחרר מהציון הפשטני הנפוץ מדי לגבי החינוך היהודי ולהבין את יחסי הגומלין הקיימים בכל עת ובכל מקום בין תהליכים חברתיים, עמדות אידיאולוגיות וגורמים כלכליים. כמו כן, הקורס יפתח יכולת להציג שאלה היסטוריות, לנתח מאמר מחקרי ולהשתמש בכלים ביבליוגרפיים. הרלוונטיים.

סדנת הדרכה לכתיבת עבודת הגמר א-ב

שם המרצה: ד"ר אריאל לוין, הרב ד"ר יהודה ביטי

שיעור מחטיבת לימודי תשתית, 1 + 1 ש"ש

עבודת הגמר הינה גולת הכותרת של תהליך הלמידה במסגרת לימודי התואר השני. במהלך עבודת הגמר יפתחו הסטודנטים בו זמנית את כישוריהם המחקריים לצד יכולת ניתוח וסינתזה עמוקים של ידע תיאורטי ומציאות פרקטית המתבססים על עבודת המנהל בבית הספר.

מעבר ליכולות המחקריות תקנה עבודת הגמר לסטודנטים חשיפה לעולם הניהול המורכב בהתאם לתחומי העניין שלה. עריכת המחקר האקדמי וההתנסות בו יובילו להפנמה בקרב הסטודנטים כי מנהל טוב ומצליח הוא זה שמקבל החלטות המבוססות על למידה וחקירה מדעית מבוססת ומשמעותית.

סדנה בת שני חלקים תלווה את הסטודנטים במהלך כל לימודיהם ותסייע להם לקדם את מחקר ולהביאו לכדי סיום במועד.

סוגיות בעולמם של חז"ל

שם המרצה: ד"ר רפי ועקנין

שיעור בחטיבת השלמות (יהדות), 1 ש"ש

מטרת הקורס היא להכיר מושגי יסוד ותפיסות היסוד של מחשבת היהדות מוך עיון ודיון במקורות המשקפות את עולמם הרעיוני, החברתי והדתי של חכמים.

בין הנושאים שידונו: בין אדם לעצמו, לחברו ולבוראו, חטא ותשובה, תלמוד תורה כנגד כולם, היחס לאחר.

הקורס יבחין בין עולמם ההלכתי של חז"ל לבין עולמם האגדי ויבקש להבין את יחסי הגומלין בין הלכה לבין האגדה.

סמינריון: סוגיות במחשבת החמ"ד

שם המרצה: ד"ר ראובן מאמו, ד"ר רפי ועקנין

שיעור מחטיבת מחשבת היהדות, 2 ש"ש

החינוך הדתי ניצב כיום בפני אתגרים חינוכיים שהזמן גרמן. סוגיות כגון שיקום הסמכות המורית וההורית, פתיחות ומתירנות, הדרת נשים ודומיהן, עומדים כיום במרכז הדיון הציבורי וקוראים למחנך לתת דעתו עליהן.

הקורס יעסוק בנושאים העומדים על סדר היום של המחנך הדתי, תוך עיון במקורות חז"ל ואחרים, מתוך שאיפה לאתר בהם מגוון של גישות חינוכיות ובחינת הרלוונטיות למחנך ולמתחנך.

סמינריון: ספרי לימוד – חברה והגות

שם המרצה: הרב ד"ר יהודה ביטי

שיעור מחטיבת תולדות החינוך היהודי, 2 ש"ש

מהו ספר לימודי יהודי בעידן שאין חינוך יהודי ממוסד? קורס זה מבקש להתמודד עם שאלה מתודולוגית זו ולהציע הבנה מחודשת על תפקידו של הספר כסוכן תרבות, על ידי הדגמות רבות מתוך ארכיון ספרי לימוד יהודיים מייסודו של דב רפל. עיון בטקסט של הספר ובפרה-טקסט שלו יפתח חלון ההצצה נדיר לעולם יהודי שעבר בו חינוך, חברה והגות קשורים ומחוברים זה בזה.

שיטות מחקר איכותני

שם המרצה: ד"ר אריאל לוין

שיעור מחטיבת לימודי תשתית, 1 ש"ש

קורס זה יכשיר את הסטודנט לבצע מחקרים בתחום המחקר האיכותי. ביצוע המחקרים נדרש הן לצורכי לימודיו לתואר השני והשלישי הן לצורכי עבודתו. בקיאות בשיטות מחקר מגוונות איכותניות, תאפשר למנהיג החינוכי לצרוך ידע אותו חשוב לעבודתו החינוכית, תאפשר לו לבצע פעילויות הערכה ומשוב על עבודתו ועל עבודת הצוות שתחת ניהולו.

שימוש בחומרי תרבות כלליים להוראת מקצועות היהדות

שם המרצה: מר יובל ריבלין

שיעור מחטיבת זיקות פילוסופיות, 1 ש"ש

מאז המצאת הקולנוע, הפכו המקורות היהודיים – המקרא ואגדות חז"ל – למקור השראה לסרטים רבים. את עקבותיהם ניתן לאתר, באופן גלוי או סמוי, ברבות מן היצירות שנולדו לאורך המאה העשרים. לעיתים הם מושא לחיקוי, לעיתים מושא לביקורת ופולמוס, ונכחותם היא עדות למרכזיותה של היצירה המסורתית בתודעתו של היוצר המודרני. השיעור יתמקד בשפה המיוחדת שבחרו בה יוצרי קולנוע ותיאטרון להבעת תחושותיהם באשר למקורות המקראיים וספרות חז"ל וביצירות המייצגות דרכים שונות להתמודדות אמנותית עם הטקסט המקורי.

הוראת
התנ"ך ופרשנותו
בגישה רב-תחומית

התנ"ך ופרשנותו בגישה רב-תחומית

החוג לתנ"ך במכללת הרצוג שליד ישיבת הר עציון, נושא כבר למעלה משלושים שנה את דגל לימוד התנ"ך והוראתו בחינוך הדתי בארץ. רוחה של מהפכת התנ"ך שנולדה ושהתפתחה מעל הררי עציון יצרה מפעלי ענק כימי העיון בתנ"ך בקיץ, ערבי לימוד בבתי מדרש בכל רחבי הארץ, כתב העת היוקרתי מגדים ועוד. אלפי הנשים והגברים, שנחשפו למהפכה זו הם שגרירה ושליחיה במערכת החינוך הדתי, ובחיזוק האהבה לתנ"ך בארץ. לימודי התואר השני בהוראת התנ"ך ופרשנותו מהווים קומה נוספת והתפתחות בעלת משמעות במהפכה זו, ובהגברת תהליך הלמידה המקצועית בתחום המהווה ציר מרכזי בלימודי היהדות בכל מוסדות החינוך.

לימוד התנ"ך ופרשנותו לאורך הדורות הוא רב-תחומי במהותו: הספרות התלמודית, המדרשית וההלכתית מתבססות על פסוקי המקרא, יונקות מן התנ"ך ומפרשות אותו. לימוד התנ"ך עצמו מבוסס על ניתוח ספרותי של פרקי הלימוד, על הכרת הריאליה וההיסטוריה של תקופתו, על הכרת המקומות שבהם התרחשו המאורעות המתוארים בו, ועל הכרת עולם המחשבה שבו התרחש המפגש שבין עולמו הרוחני של התנ"ך ובין הפילוסופיה הכללית. בדורות האחרונים נוספו לכך היבטים פרשניים חדשים כמו: השתקפות המקרא בספרות, בשירה, באומנות, בקולנוע ובתיאטרון.

הלומדים בתכנית ילמדו בעיון פרשני מן המקרא וירחיבו את היכרותם עם התחומים הרבים הנושקים לפרשנות המקרא הקלאסית וירחיבו את אופקיהם בפרשנות הרב תחומית המגוונת לימודי התואר השני מתנהלים על פי דרכה של מכללת הרצוג המבקשת ליצור גשר יחיד במינו בין דרכי הלימוד המסורתיות של חז"ל, ופירושיהם של רבותינו הראשונים והאחרונים ובין דרכי הלימוד החדשות שהתפתחו בדורות האחרונים. דרך זו משלבת בין מחויבות אמונית ותורנית ובין שימוש בכלי מחקר ופרשנות מודרניים.

מטרת תכנית הלימודים לתואר M.Ed. המוצעת בזאת, מיועדת להכשיר מורים מובילים ורכזי מקצוע בהוראת התנ"ך ופרשנותו, וכותבי תכניות לימודים בתנ"ך בחינוך הממלכתי דתי. כמה מתוך בוגרי התואר השני בהוראת התנ"ך כבר עושים את דרכם הראשונה בלימודי התואר השלישי בתנ"ך באוניברסיטאות לאחר שלימודיהם במסגרת התכנית הוכרו לשם כך.

מסגרת התכנית

הלימודים יהיו בהיקף של 22 ש"ש, ויתפרסו על פני שנתיים. ניתן להשלים את הלימודים בתכנית ביום לימודים אחד במשך שנתיים, או בשני ימי לימוד בשנה אחת בתוספת סמסטר קיץ וקורסים מקוונים. שכר הלימוד הוא בהיקף של שנתיים אקדמיות. ניתן לפצל כל שנת לימודים לשתי שנים עוקבות. פיצול מעבר לכך יחוייב בתשלום נוסף.

מבנה התכנית

1. לימודי תשתית בחינוך ובהוראה בהיקף של 4 ש"ש.
2. חטיבת ההתמחות הכוללת קורסים בשתי חטיבות עיקריות:
 - א. תנ"ך ופרשנותו (תו"פ) בהיקף של 10 – 12 ש"ש.
 - ב. פרשנות רב תחומית (פר"ת) בהיקף של 3 – 5 ש"ש.
3. חטיבה יישומית.
 - א. סמינר וסדנה בהיקף של 2 ש"ש
 - ב. כתיבת עבודת גמר מחקרית-יישומית בהיקף של 1 ש"ש

סה"כ 22 שעות שבועיות.

עבודה סמינריונית

במהלך הלימודים בתכנית יש לכתוב עבודה סמינריונית אחת בהיקף של 20-30 עמודים מודפסים. העבודה תיכתב במסגרת אחד הקורסים ובהדרכת מורה הקורס. כתיבת עבודה סמינריונית פוטרת מכתובת עבודה לסיום אותו קורס, אך אינה פוטרת מחובת מבחן הסיום של הקורס, במידה ויש מבחן. מומלץ לכתוב את העבודה בשנה הראשונה של הלימודים. דפי הנחיה לכתיבת עבודה סמינריונית מצויים באתר האינטרנט המכללה (במחיצה עבודות/מבחני בקיאות).

עבודת גמר – מחקר ויישום

- מטרת עבודת הגמר היישומית היא להביא לידי ביטוי מעשי את הידע והכלים שנרכשו בשנות הלימודים בתכנית.
- עבודת הגמר תיעשה בזיקה לתכנים ולעקרונות שיילמדו במסגרת הקורס היישומי בשנה השנייה. בכל עבודה יהיו שלושה מרכיבים עיקריים:
1. הצגת הנושא / הפרק / הסוגיה באופן מעמיק, ובכלל זה העלאת השאלות העיוניות והמחקריות שעולות מן העיון ביחידה שנבחרה וההצעות שהוצעו כדי להשיב עליהן.
 2. הצגת התחומים הנוספים שמתאימים לתחום היחידה שנבחרה בעבודה כדי להאיר אותה מזוויות נוספות בהוראה הרב-תחומית.
 3. הצעת תכנית הוראה רב-תחומית של היחידה בבית הספר, תוך הצגת השיקולים שהנחו את ההצעה להוראה.
- יש להגיש עבודה זו בשני עותקים.**

תנאי קבלה

- א. בעלי תואר B.Ed. או בעלי תואר B.A. + תעודת הוראה.
- ב. בוגרי החוג לתנ"ך או אחד החוגים המשיקים ממדעי היהדות, * בציון ממוצע 80 ומעלה.
- ג. בעלי ותק של שלוש שנים לפחות בהוראה.
- ד. הצלחה בבחינות של התואר הראשון באנגלית (ציון 70 ומעלה).
- ה. ריאיון קבלה. **

* תלמידים שאין להם רקע מספיק בלימודי תנ"ך יידרשו ללימודי השלמה לפי החלטת ראש החוג.

** הזימון לריאיון יישלח לאחר קבלת טופס ההרשמה.

הוראת התנ"ך ופרשנותו – מערכת שעות – לימודי הגברים

יום שלישי					
שעה	שם הקורס	סמס'	שם המרצה	חטיבה	מספר
שיעור ראשון 10:20 – 9:00	עיונים במזמורי תהילים	א	ד"ר יהונתן יעקבס	תו"פ	3062
	הסיפור המקראי המורחב במדרשי האגדה	ב	ד"ר עמוס גאולה	פר"ת	3082
שיעור שני 11:55 – 10:35	ההקדמות לתורה של פרשני ימי-הביניים	א	פרופ' לובה חרל"פ	תו"פ	3083
	סיפור יציאת מצרים	ב	ד"ר יעל ציגלר	תו"פ	3020
שיעור שלישי 13:30 – 12:10	סדנה מתקדמת בהוראה: לימוד דיאלוגי	א	מר אילן בוכהולץ	יישומי	3014
	הרציונאל והעקרונות של ההוראה הבין-תחומית	א	ד"ר עמוס גאולה	תשתית	2005
	אוריינות מדעית וחשיבה ביקורתית	ב	הרב ד"ר אברהם וולפיש	תשתית	2002
	סדנה לכתובת עבודת הגמר	ב	ד"ר יוסי מרציאנו	יישומי	7030

הפסקת צהריים

שיעור רביעי 15:40 – 14:20	מעבדות לחירות: מקרא, חז"ל ומחשבת ישראל תמורות בחברה הדתית בעת החדשה: היבטים חינוכיים שימוש בחומרים מן התרבות הכללית בהוראת מקצועות היהדות תורת הפרשנות ומשמעותה להוראה	א	ד"ר אלי חדד	פר"ת	3084
		א	הרב ד"ר יהודה ברנדס	תשתית	2006
		ב	מר יובל ריבלין	פר"ת	2007
		ב	ד"ר שמואל ויגודה	תשתית	2003
שיעור חמישי 17:20 – 16:00	ספר דברי-הימים ומקבילותיו פרשנות המקרא הפילוסופית – עד הרמב"ם	א	ד"ר ברכי אליצור	תו"פ	3021
		א	ד"ר יוסי מרציאנו	פר"ת	5008

3001	תו"פ	ד"ר אלי חדד	ב	ספר ויקרא	
5002	פר"ת	ד"ר יוסי מרציאנו	ב	פרשנות המקרא הפילוסופית – לאחר הרמב"ם	
	פר"ת פר"ת	הרב יעקב מדן הרב ד"ר אברהם שמאע	א ב	מקראות ומדרשות: על חטאיהם של גדולי האומה פרשיות הלכתיות, פשוטו של מקרא ומדרשי הלכה בספר דברים	שיעור שישי 17:40 – 19:00
5900	פר"ת	הרב ד"ר תמיר גרנות והרב איתמר אלדר	2 ש"ש	הפרשנות החסידית למקרא – שנתי	קורסים מקוונים
3900	תו"פ	ד"ר יהונתן יעקבס	2 ש"ש	הוספות הרמב"ן לפירושו לתורה - קיץ	
3903	תו"פ	ד"ר יונתן גרוסמן	2 ש"ש	דרכי העיצוב בסיפור המקראי – קיץ	
3075	פר"ת	הרב ד"ר יואל בן נון ומדריכים נוספים	1 ש"ש	הסיוור המקראי – פרשנות, מחקר ויישום	קורס סיורים
2008	תשתית	ד"ר ברוריה סמט	1 ש"ש	דרכים ועקרונות בהוראה בין-תחומית	חופשת סמסטר
2007	פר"ת	יובל ריבלין	1 ש"ש	שימוש בחומרים מן הקולנוע להוראת מקצועות היהדות	קורסי קיץ
4027	פר"ת	ד"ר תהילה אליצור	1 ש"ש	ספרות השו"ת – מימי קדם עד ימינו	
5031	פר"ת	הרב ד"ר יצחק ברנד	1 ש"ש	סוגיות במחשבת ההלכה	

מקראה לראשי התיבות של החטיבות: תשתית – חטיבת תשתית וחינוך
תו"פ – חטיבת תנ"ך ופרשנותו
פר"ת – חטיבת פרשנות רב תחומית
יישומי – חטיבה יישומית

הוראת התנ"ך ופרשנותו – מערכת שעות – לימודי הנשים

יום שלישי

שעה	שם הקורס	סמ'	שם המרצה	חטיבה	מספר
שיעור ראשון 9:00 – 10:20	הסיפור המקראי המורחב במדרשי האגדה סיפור יציאת מצרים	א	ד"ר עמוס גאולה	פר"ת	3062-01
		ב	ד"ר יעל ציגלר	תו"פ	3020-01
שיעור שני 10:35 – 11:55	עיונים במזמורי תהילים ההקדמות לתורה של פרשני ימי-הביניים	א	ד"ר יהונתן יעקבס	תו"פ	3062-01
		ב	פרופ' לובה חרל"פ	תו"פ	3083-01
שיעור שלישי 12:10 – 13:30	אוריינות מדעית וחשיבה ביקורתית סדנה לכתיבת עבודת הגמר סדנה מתקדמת בהוראה: לימוד דיאלוגי הרציונאל והעקרונות של ההוראה הבין-תחומית	א	הרב ד"ר אברהם וולפיש	תשתית	2002-01
		א	ד"ר יוסי מרציאנו	יישומי יישומי	7030-01
		ב	מר אילן בוכהולץ	תשתית	3014-01
		ב	ד"ר עמוס גאולה		2005-01

הפסקת צהריים

שיעור רביעי 14:20 – 15:40	שימוש בחומרים מן התרבות הכללית בהוראת מקצועות היהדות תורת הפרשנות ומשמעותה להוראה מארץ ישראל למדינת ישראל תמורות בחברה הדתית בעת החדשה: היבטים חינוכיים	א	מר יובל ריבלין	פר"ת	2007-01
		א	ד"ר שמואל יגודה	תשתית	2003-01
		ב	הרב פרופ' יצחק קראוס	פר"ת	5009-01
		ב	הרב ד"ר יהודה ברנדס	תשתית	2006-01
שיעור חמישי 16:00 – 17:20	מקראות ומדרשות: על חטאיהם של גדולי האומה ספר דברי הימים ומקבילותיו	א	הרב יעקב מדן	פר"ת	3042-01
		ב	ד"ר ברכי אליצור	תו"פ	3021-01

3035-01	תו"פ	הרב ד"ר יהושע רייס	א	דרכי ההערכה השיפוטית במקרא	שיעור שישי
3001-01	תו"פ	ד"ר אלי חדד	ב	ספר ויקרא	19:00 – 17:40
5900-01	פר"ת	הרב ד"ר תמיר גרנות והרב איתמר אלדר	2 ש"ש	הפרשנות החסידית למקרא – שנת	קורסים מקוונים
3900-01	תו"פ	ד"ר יהונתן יעקבס	2 ש"ש	הוספות הרמב"ן לפירושו לתורה - קיץ	
3903-01	תו"פ	ד"ר יונתן גרוסמן	2 ש"ש	דרכי העיצוב בסיפור המקראי – קיץ	
3075-01	פר"ת	הרב ד"ר יואל בן נון ומדריכים נוספים	1 ש"ש	הסיור המקראי – פרשנות, מחקר ויישום	קורס סיורים
2008-01	תשתית	ד"ר ברוריה סמט	1 ש"ש	דרכים ועקרונות בהוראה בין-תחומית	חופשת סמסטר
2007	פר"ת	יובל ריבלין	1 ש"ש	שימוש בחומרים מן הקולנוע להוראת מקצועות היהדות	קורסי קיץ
4027	פר"ת	ד"ר תהילה אליצור	1 ש"ש	ספרות השו"ת – מימי קדם עד ימינו	
5031	פר"ת	הרב ד"ר יצחק ברנד	1 ש"ש	סוגיות במחשבת ההלכה	

מקראה לראשי התיבות של החטיבות:

- תשתית – חטיבת תשתית וחינוך
- תו"פ – חטיבת תנ"ך ופרשנותו
- פר"ת – חטיבת פרשנות רב תחומית
- יישומי – חטיבה יישומית

תיאורי הקורסים בהוראת התנ"ך ופרשנותו

לשנת הלימודים תשע"ד

אוריינות מדעית וחשיבה ביקורתית

שם המרצה: הרב ד"ר אברהם וולפיש

שיעור תשתית, 1 ש"ש

בקורס זה נכיר ואף נבחן את הנחות היסוד העומדות בבסיס המפעל המחקרי. נעמוד על יתרונותיהן ועל חסרונותיהן של שיטות מחקר בתחום לימודי היהדות, ונשווה ביניהן לבין הקריאה הדתית המסורתית. הבהרת יסודות החשיבה העומדים מאחורי ענפי המחקר השונים תאפשר לתלמיד להבין לאשורה את הספרות המחקרית, לקרוא אותה באופן ביקורתי, לכתוב לפי הנורמות המקובלות בעולם המחקר ולחשוב על דרכים לשלב את החשיבה המחקרית בלימודם ובהוראתם.

דרכי ההערכה השיפוטית במקרא

שם המרצה: הרב ד"ר יהושע רייס

שעור מחטיבת תנ"ך ופרשנותו, 1 ש"ש

במהלך הקורס ייבחנו דרכי ההערכה והשיפוט הגלויים והסמויים בסיפורי המקרא. תחילה יוצגו סיפורים שבהם ההערכה השיפוטית גלויה, היינו כתובה במפורש באמירתה על ידי ה', הנביאים או על ידי הכתוב כדוגמת: "ועשו הרע בעיני ה'". ננסה להגדיר אמצעים ספרותיים סמויים התומכים במסר הגלוי המפורש. לאחר מכן יידונו סיפורים שאין בהם התייחסות גלויה ומפורשת אודות הערכה ושיפוט. בנוגע לסיפורים אלה תיבחן השאלה תוך ניסיון להגדיר מהם הפרמטרים לקביעת ההערכה והשיפוט. בשאלות אלה ואחרות יוצגו גישות שונות בחז"ל, בפרשנות הקדומה והחדשה.

דרכי העיצוב בסיפור המקראי

שם המרצה: ד"ר יונתן גרוסמן

שעור מקוון מחטיבת תנ"ך ופרשנותו, 2 ש"ש

הקורס מבקש לעקוב אחר האמצעים הספרותיים שמעצבים את סיפורי התנ"ך. ההנחה של הקורס היא שלצד המסרים הגלויים של הסיפור, יש גם מסרים סמויים שניתן לדלות אותם בעזרת ניתוח הסיפור על פי האמצעים הספרותיים המעצבים אותו.

דרכים ועקרונות בהוראה בין-תחומית

שם המרצה: ד"ר ברוך סמט

שיעור תשתית, 1 ש"ש

חלקו הראשון של הקורס יציג מבוא על הרציונל של שיטת הלימוד הבין-תחומית, יעסוק במאפיינים של שיטת הוראה זו, וידון ביתרונותיה ובמגבלותיה. בחלקו השני של הקורס תודגם השיטה במספר סוגיות מתחום הוראת התנ"ך ומחשבת ישראל. כמו כן יתנסו התלמידים בעבודת עמיתים סדנאית בה יבנו יחידת לימוד בין-תחומית.

ההקדמות לתורה של פרשני ימי הביניים

שם המרצה: פרופ' לובה חרל"פ

שיעור מחטיבת תנ"ך ופרשנותו, 1 ש"ש.

בפרשנות היהודית למקרא במזרח ובספרד נהגו הפרשנים להקדים הקדמות לחיבוריהם. יש הסבורים שהתפתחות סוגת ההקדמות מקורה בהשפעת דגמי הכתיבה הערביים שהיו מקובלים בתקופת הביניים, וישנם המציינים שזו הייתה הכתיבה המקובלת גם אצל היוונים. רס"ג בפירושו לספר יצירה (מהד' קאפח, תשל"ב, עמ' 70-71) תיאר את חשיבות ההקדמה לחיבור והשווה אותה לפרוזדור לבית.

ההקדמות מעניינות הן מבחינה מתודולוגית, הן מבחינות טקסטואליות שונות (הסגנון והלשון) והן מבחינות תוכניות ורעיוניות. בשיעור זה ננתח את שתי ההקדמות של רס"ג, שתי ההקדמות של ראב"ע, הקדמת רמב"ן לתורה והקדמתו לספר דברים. לשם השוואה והעשרה נביא קטעים מהקדמות אחרות, בעיקר הקדמות שניכרות בהן השפעות מההקדמות שלעיל. נוסף על החשיבות שבהכרת סוגה ספרותית ייחודית זו, הדיון בהקדמות חשוב גם מצד תרומתו להבנת דרכי הפרשנות היהודית בימי הביניים.

הוספות הרמב"ן לפירושו לתורה

שם המרצה: ד"ר יונתן יעקבס

שעור מקוון מחטיבת תנ"ך ופרשנותו, 2 ש"ש

לאחר הגיעו לארץ ישראל הוסיף רמב"ן לפירושו לתורה, שנכתב בספרד, יותר ממאתיים הוספות. חלק מההוספות נובע מגילויים חדשים שגילה רמב"ן עם בואו לארץ, כגון תופעות גיאוגרפיות, ספרים חדשים וכן הלאה. חלק מההוספות נובע מעיון מחודש של רמב"ן בפירושו הישנים. במהלך הקורס נעיין בתופעה זו. נקיים דיון שיטתי בסוגי ההוספות, ונעיין בשאלה מה גרם לרמב"ן להוסיף בכל מקרה לפירושו המקורי. לאחר הקדמה קצרה, יעמוד בכל שיעור דיבור אחר ברמב"ן. לעתים נגלה בדרך אגב גם את עקרונותיו הפרשניים של רמב"ן.

הסיור המקראי - פרשנות, מחקר ויישום

שם המרצה: הרב ד"ר יואל בן נון ומרצים מתחלפים

שיעור מחטיבת פרשנות רב תחומית, 1 ש"ש.

הקורס מורכב משלושה סיורים שיתקיימו בחופשות במהלך השנתיים של התואר. אין חובה להשתתף בכל שלושת הסיורים באותה שנה, אפשר לפרוס אותם על פני שנתיים. לאחר הדיווח על ההשתתפות בסיורים ומילוי מטלת הכתיבה יינתן ציון על הקורס.

מטלת הכתיבה של הקורס תהיה כתיבת דיון פרשני ומחקרי באחד הנושאים שהועברו בסיורים בהם השתתפתם, והצעת דרך העברה מעשית של הסיור לכיתה. פרטים מדויקים יותר בנוגע לחובת הכתיבה יתפרסמו בהמשך.

המעוניינים ללמוד בקורס זה יוכלו לבחור שלושה סיורים שונים, מתוך רשימת הסיורים המוצעים בפניהם. שניים מן הסיורים הם סיורי חובה שמיועדים אך ורק לתלמידי/ות התואר השני. סיור נוסף יוצע מתוך הרשימה של הסיורים המיועדים לתואר הראשון.

הסיפור המקראי המורחב במדרשי האגדה

שם המרצה: ד"ר עמוס גאולה

שיעור מחטיבת פרשנות רב תחומית, 1 ש"ש.

הקורס עוסק בגלגוליו של הסיפור המקראי החל מיסודותיו המקראיים ועד ללבושיו המאוחרים. נתמקד בהרחבתו ושיכתובו מחדש של הסיפור המקראי בספרות חז"ל, מתוך השוואה להרחבתו ושיכתובו בספרות שקדמה להם (הבית השני) ולזו שבאה לאחריהם (המדרש המאוחר) ומתוך הצצה לאמנות ימי ביניים ולספרות של העת החדשה. נעמוד על תופעות, מניעים ומגמות לאורך התקופות השונות ונדון בשאלת קיומן של מסורות שבעל פה, שימוש במקורות קדומים ויצירת מסורות חדשות.

הפרשנות החסידית למקרא

שם המרצה: הרב ד"ר תמיר גרנות והרב איתמר אלדר

שיעור מקוון מחטיבת פרשנות רב תחומית, 2 ש"ש

תורת החסידות נלמדת בדרך כלל כשיטה רעיונית או כמערכת תרבותית דתית. אך בצד היבטים אלה, התפתחה התורה החסידית גם כפרשנות מעמיקה ומקורית לפסוקי המקרא ולחז"ל. רוב רובה של הספרות החסידית נוצרה כדרשות על פרשיות השבוע, וממילא - המוקד העיקרי שלה הוא דווקא הרמנויטי. בקורס זה נבחן את תורת החסידות מן הפרספקטיבה הפרשנית, ונראה כיצד הגות ופרשנות כרוכות זו בזו - תוך לימוד דרשות חסידיות מן הבולטים שבין החיבורים החסידיים.

הרציונאל והעקרונות של ההוראה הבין-תחומית

שם המרצה: ד"ר עמוס גאולה

שיעור תשתית, 1 ש"ש

הקורס יעסוק בשאלות העולות מהוראה משולבת רב-תחומית (אינטר-דיסציפלינרית), שבמוקד שלה עומד התנ"ך. הנחת היסוד היא כי פרשנות תנ"ך לדורותיה היא דיסציפלינה (= תחום דעת מוגדר), קריאה ספרותית ושירית בתנ"ך יכולה להילמד כדיסציפלינה, מדרש והלכה בתנ"ך הם דיסציפלינה, לשון התנ"ך לרבדיה היא דיסציפלינה, היסטוריה של תקופות התנ"ך, כמו גם גיאוגרפיה וריאליה של פרקי תנ"ך, הן דיסציפלינות, מחשבה ופילוסופיה בתנ"ך היא דיסציפלינה, וגם השפעת התנ"ך על הגות ויצירה וחינוך בתקופות שונות, בעם ישראל ובעולם כולו, יכולה להילמד כדיסציפלינה -

ואולם, דווקא משום כל אלה, לימוד תנ"ך והוראתו אינם דיסציפלינה, והם מחייבים מעצם טבעם, הוראה משולבת, רב-תחומית, שמחייבת נקיטת עמדה חינוכית, הקורס ידגים כיוונים אחדים של הוראה משולבת בתנ"ך, יציג קשיים ובעיות, יתרונות וחסרונות, ודרכי התמודדות, ויעלה את אהבת התנ"ך לראש מטרות הוראתו.

מארץ ישראל למדינת ישראל – מהמקרא ועד העת החדשה

שם המרצה: הרב פרופ' יצחק קראוס

שיעור מחטיבת פרשנות רב-תחומית, 1 ש"ש

מעלתה של ארץ ישראל וחשיבותה היא רעיון מרכזי בתנ"ך ובספרות חז"ל. עם זאת, במשך הדורות, בתקופה שעם ישראל גלה מארצו קיבל רעיון זה פנים חדשות ודגשים שונים. הדבר נכון במיוחד בדורות האחרונים בהם הרעיון הציוני ויישומו כתנועה לאומית ששמה לה למטרה להחזיר את עם ישראל לארצו ולכונן מדינה יהודית – נתונים במחלוקת.

בקורס זה נעסוק בניתוח שתי עמדות עיקריות. האחת, העמדה האנטי-ציונית רבנית, והשנייה - האידיאולוגיה הציונית-דתית הרואה במפעל הציוני מימוש מעשי של מצות ישוב ארץ ישראל. ראשית, ננתח את מקורות חז"ל והמקורות ההלכתיים המגדירים את מצות ישוב ארץ ישראל אחר החורבן ולפני ביאת המשיח. בהמשך נבחן את האינטרפרטציה הניתנת למקורות אלו על ידי הגישות השונות בייחסן למפעל הציוני. כמו כן ננתח את תגובותיהן של העמדות השונות למאורעות היסטוריים שהשפיעו על העם היהודי במאה העשרים.

מעבדות לחירות: מקרא, חז"ל ומחשבת ישראל

שם המרצה: ד"ר אלי חדד

שיעור מחטיבת פרשנות רב תחומית, 1 ש"ש

הקורס יעסוק בתפיסת העבדות ומתוך כך ביחס לחירות במקרא, בחז"ל ובמחשבת ישראל. ננתח את העולה מפשוטו של מקרא בפרשיות העבדות ובסיפורי המקרא, נתייחס לאופן שבו נדרשו פרשיות אלו על ידי מדרשי ההלכה ונעמדו על דעות של הוגים יהודיים בשאלה האם יש מקום לביטולה של העבדות לאור השינויים שחלו במרוצת הדורות בעמדות המוסריות ביחס אליה.

סדנה מתקדמת בהוראה: לימוד דיאלוגי

שם המרצה: מר אילן בוכהולץ

שיעור מחטיבת היישום, 1 ש"ש

בסדנה זו נרכוש תובנות וכלים מעשיים שיאפשרו לנו המורים ליצור תהליך למידה משתף חוויתי וסדנאי במקצועות היהדות. בסדנה דינאמית זו נחשף לתהליכים קבוצתיים ונרכוש הבנות ראשוניות אודות קבוצה וכלים להנחייתה.

נתנסה בקריאה דיאלוגית: מיומנות קריאת טקסט הכוללת שיקוף של הכתוב, הפנמת נקודת המבט שלו, מעבר אל נקודת המבט של הלומד, ועריכת דו שיח בין נקודות המבט השונות. המשתתפים יתנסו בקריאה דיאלוגית בפסוקי תנ"ך, במדרשי חז"ל, ובכתבים חסידיים. במהלך הסדנה ניפגש עם נושאים אישיים ובינאישיים הרלוונטיים לעולם החינוך, ולנקודת מבט יהודית בסוגיות אלו. ההשתתפות בסדנה כרוכה בשיתוף אישי בקבוצה ובמעורבות פעילה.

סדנה לכתיבת עבודת הגמר

שם המרצה: ד"ר יוסי מרציאנו

שיעור מחטיבת היישום, 1 ש"ש

הפרויקט היישומי נועד להביא לידי ביטוי מעשי את הידע והכלים שהתלמיד רכש בשנות לימודיו בתכנית. בעזרת הכלים שרכש הוא יפתח תכנית או יציג כיוון משלו בהוראת מחשבת ישראל. הסדנה נועדה להדריך את התלמיד לקראת כתיבת הפרויקט וללוותו בשלבים הראשונים של הכתיבה. במהלך הסדנה יבחר התלמיד את נושא הפרויקט, יאסוף חומר ויציג חלקים מעבודתו לחבריו.

המשוב שיקבל מהמנחה ומחבריו יסייע לו לכתוב עבודה בעלת ערך משמעותי.

התלמיד יוכל לבחור באחד משני המסלולים הבאים:

1. בניית יחידת הוראה במחשבת ישראל מזוית של שיח ופרשנות תוך חיבור לתחומי למידה אחרים רלוונטים ותוך שימוש בחומרים מודרניים.
2. כתיבת תכנית למודים להוראת מחשבת ישראל מזוית של שיח ופרשנות. תוך תשומת לב לזיקתה תחומי לימוד אחרים ותוך הדגמה של הוראת חלקים ממנה.

סיפור יציאת מצרים

שם המרצה: ד"ר יעל ציגלר

שיעור מחטיבת תנ"ך ופרשנותו, 1 ש"ש

מגמתנו בקורס היא לנתח את סיפור יציאת מצרים, בעיקר מתוך הפרספקטיבה הספרותית. נשתדל להעלות את המסרים הנסתרים של הסיפור הרמזים מבעד לדרכי העיצוב הספרותי שלו ונבקש לברר מה בין מסרים אלו למסרים הגלויים של הסיפור. השיעור יושתת על קריאה של הסיפורים על פי סדרם ומתוך מודעות לתהליך הקריאה שעובר הקורא.

ספר דברי הימים ומקבילות

שם המרצה: ד"ר ברכי אליצור

שיעור מחטיבת תנ"ך ופרשנותו, 1 ש"ש

הקורס יעסוק בקווי הייחוד של התיאור ההיסטורי של תולדות עם ישראל מבראשית ועד ימי שיבת ציון בספר דברי הימים. נעמוד על תקופת חיבורו, ונבקש להבין את מטרת החיבור הפורס מחדש את תולדות עם"י ולהסבירו לאור הכרת מאפייני הקהילה היהודית בימי שיבת ציון. במהלך השיעורים נעסוק באירועים ובדמויות מתקופת המלוכה ועד הגלות, כגון: דמותו של שאול, דמותו של דוד, פילוג הממלכה, ממלכת שלמה, חורבן ישראל ועוד. נשווה בין תיאורם בספרי נביאים ראשונים, לבין תיאורם בדברי הימים, וננסה להתחקות אחר גורמי ההבדלים, מתוך הבנת המגמות השונות של שני החיבורים.

ספר ויקרא

שם המרצה: ד"ר אלי חדד

שיעור מחטיבת פרשנות רב תחומית, 1 ש"ש

בקורס נלמד פרשיות נבחרות בספר ויקרא תוך שימת לב לענייני מבנה, סגנון וניתוח ספרותי. נשים לב לשיטות הפרשנים ודברי חז"ל בנושאים אלה. נעמוד על אופיו המיוחד של הספר ונתמודד עם בעיית הכפילויות והסתירות בין הספר לבין שאר החומשים על פי שיטתו של הרב מרדכי ברויאר.

עיונים במזמורי תהלים

שם המרצה: ד"ר יהונתן יעקבס

שיעור מחטיבת תנ"ך ופרשנותו, 1 ש"ש

מטרת הקורס היא לימוד ותרגול של קריאה ספרותית בספר תהלים. נפתח בארבעה שיעורי הקדמה שיעסקו בשאלות מחברי המזמורים, מספר המזמורים, חלוקת הספר לחמישה קבצים, וכותרות המזמורים. לאחר מכן נלמד את דרכי הבנייה של מזמורי תהלים, והיחס בין עיצוב המזמור ובין משמעותו. ניעזר בפרשנות הקלאסית וכן בפרשנים ובשיטות פרשנות מודרניים.

פרשיות הלכתיות, פשוטו של מקרא ומדרשי הלכה בספר דברים

שם המרצה: הרב ד"ר אברהם שמאע

שיעור מחטיבת פרשנות רב תחומית, 1 ש"ש

בשיעור זה נעסוק בפרשנות הלכתיות וסיפוריות בספר דברים. בקורס זה ילובנו היבטי הפשט של הפרשה הנדונה, מהפרשנות הקלסית ועד "הפשטות המתחדשים בכל יום". לעומת ליבון פרשני זה נעמיד את דרכם של חז"ל במדרשי ההלכה (הן בחלקיהם ההלכתיים הן בחלקיהם האגדיים) בפתרון של פרשות אלה. השיעור יעמיד אפוא על סוגי היחס שבין פשט ומדרש, מחפיפה והשלמה ועד ניגוד וסתירה, תוך עמידה על משמעות הדברים. שיעור זה נוגע אפוא ישירות בקו התפר שבין פשט והלכה, והוא משותף לחוגים תנ"ך ותורה שבע"פ.

פרשנות המקרא הפילוסופית (א-עד הרמב"ם, ב-לאחר הרמב"ם)

שם המרצה: ד"ר יוסי מרציאנו

שיעורים מחטיבת פרשנות רב תחומית, 1+1 ש"ש

המפגש שבין כתבי הקודש והשכל היה הגורם המתסיס והמפרה ביותר של ההגות הימי-ביניימית. ההנחה שהאל מגלה את האמת לאדם דרך שני מקורות, נבואה ותבונה, הובילה לדרכים יצירתיות ליישוב סתירות או מתחים ביניהן. בעקבות הנחה זו נוצרה פרשנות מקורית לתנ"ך שקראה את הכתובים מתוך אופק רציונלי-פילוסופי, וניסתה לתווך בין הכתובים לבין השכל. בקורסים אלו ננסה להכיר את הפרשנות הפילוסופית למקרא, את הנחות היסוד שלה ואת התפיסות ההרמנויטיות החבויות בה. הקורס הראשון יציג דוגמות לפרשנות פילוסופית שקדמה לרמב"ם: פילון האלכסנדרוני ור' אברהם אבן עזרא. עיקרו של הקורס יעסוק בפרשנות המיימונית למקרא. הקורס השני יעסוק בפרשנות הפילוסופית לאחר הרמב"ם.

שימוש בחומרי תרבות כלליים להוראת מקצועות היהדות

שם המרצה: מר יובל ריבלין

שיעור מחטיבת פרשנות רב תחומית, 1 ש"ש

מאז המצאת הקולנוע, הפכו המקורות היהודיים – המקרא ואגדות חז"ל – למקור השראה לסרטים רבים. את עקבותיהם ניתן לאתר, באופן גלוי או סמוי, ברבות מן היצירות שנולדו לאורך המאה העשרים. לעיתים הם מושא לחיקוי, לעיתים מושא לביקורת ופולמוס, ונכוחותם היא עדות למרכזיותה של היצירה המסורתית בתודעתו של היוצר המודרני. השיעור יתמקד בשפה המיוחדת שבחרו בה יוצרי קולנוע ותיאטרון להבעת הבנותיהם ותחושותיהם באשר למקורות המקראיים וספרות חז"ל וביצירות המייצגות דרכים שונות להתמודדות אמנותית עם הטקסט המקורי.

תורת הפרשנות ומשמעותה להוראה

שם המרצה: ד"ר שמואל יגודה

שיעור מחטיבת התשתית, 1 ש"ש

כל הלומד או מלמד מקורות ישנים וחדשים, עוסק בפרשנות של טקסט. קורס זה נועד לבחון את משמעותו של מושג הפרשנות: מדוע טקסט מצריך פרשנות, ועל סמך מה אנחנו מייחסים לטקסט משמעות מסוימת? נסקור את הגישות השונות שהוצעו בהגות המודרנית על-מנת להתמודד עם שאלת הפרשנות, ונבחן את פרשנותם של חז"ל ושל הפרשנים היהודיים לדורותיהם לאור הגישות הפילוסופיות להבנת המעשה הפרשני.

תמורות בחברה הדתית בעת החדשה: מבט סוציו-פסיכולוגי

שם המרצה: הרב ד"ר יהודה ברנדס

שיעור תשתית, 1 ש"ש

במאתיים השנים האחרונות עבר העולם היהודי תמורות קשות וטלטלות עצומות. שינויים אלה הותירו את חותמם במעבר של החברה יהודית מחברה מסורתית לחברה מודרנית. חלק מן התפיסות של לימודי הקודש בנויות על הנחות של חברה מסורתית הסובבת סביב בית הכנסת ובית המדרש. המציאות החינוכית של היום – המעמתת את לימודי הקודש בהקשר של חברה מערבית מודרנית – יוצרת אתגרים קשים בפני המורים בחינוך הדתי. מצד אחד נאלצים המורים להתמודד עם תלמידים המעלים ספקות חמורים לגבי עצם הצורך בלימודי הקודש, ומצד שני עם תלמידי חכמים החרדים לשמירת הצביון המסורתי של הלימוד.

במסגרת הקורס ננתח את הזרמים המרכזיים בעולם היהודי הדתי, מתוך הבנת המניעים הרעיוניים העומדים ביסודם ומתוך הבנת ההשלכות החברתיות, הפסיכולוגיות והדידקטיות הנגזרות מקיומם של זרמים אלה. הטעמת ההבדלים בין הזרמים ותת-הזרמים תחדד את מודעותו של המורה להשלכות החברתיות והפסיכולוגיות על לימודי הקודש של תלמידים בני ימינו.

הוראת
מחשבת ישראל-
שיח ופרשנות

הוראת מחשבת ישראל – שיח ופרשנות

המכללה האקדמית הרצוג מציעה תכנית לימודים לתואר שני בחינוך ובהוראה: 'הוראת מחשבת ישראל – שיח ופרשנות'. מטרת התכנית היא העמקת התשתית המחשבתית והיישומית של המורים המלמדים מחשבת ישראל בבתי הספר העל-יסודיים, וכן למחנכים המתמודדים עם שאלות של אמונה ומשמעות.

שורשיה של מחשבת ישראל נטועים במקרא, בדברי הנביאים ובספרות התורה שבעל פה. לאורך הדורות הצמיח אילן זה ענפים רבים ומגוונים. כל דור, לצד לימוד דברי קודמיו, ניסה מחדש לתת פשר לשאלות הקיומיות של המאמין בהתבוננו על עצמו ועל העולם, ובעמידתו מול אלוהים ותורתו. שני יסודות חשובים עומדים בבסיס ההתפתחות של מחשבת ישראל כתחום מרכזי בהגות היהודית – **השיח והפרשנות**.

ספרות המחשבה, החל מאגדות חז"ל, דרך הגות ימי הביניים ועד להגות העת החדשה, נרקמה מתוך **שיח**, הן יהודי פנימי, והן עם השקפות חיצוניות המנסרות בחלל העולם. השאלות, הקושיות, ההוכחות והסתירות, הן מנשמת אפה של ספרות זו.

בנוסף, ההתמודדות המתחדשת בכל דור ודור עם אתגרים מחשבתיים חדשים, תוך עמידה על המסורת של כתבי הקודש ודברי חז"ל, גילתה לאורך הדורות **פרשנות** חדשה למקורות הקדומים. ספרי המקרא פורשו דור אחר דור מתוך זוויות מחודשות, בדרכי פרשנות מחודשות ותוך חשיפה מתמדת של ממדים נוספים בכתובים. הפרשנות תפסה מקום מרכזי גם בהבנת התורה שבעל פה: בהלכה – בניסיון להבין את עקרונות ההלכה ואת טעמן של המצוות, ובאגדה – בניסיון לחשוף את עומק דברי חכמים, ועתים אף כדי לגשר בין הספרות האגדית ובין השקפת עולמו של המתבונן. הפרשנות מבטאת את התבססותה של המחשבה היהודית על מקורותיה השורשיים, תוך ניסיון מתמיד לחשוף את המשמעויות הצפונות בהם מן הזוויות המתחדשות.

ההנחה העומדת בבסיס התכנית היא שהשיח והפרשנות הן גם הדרכים הנכונות **בהוראת** מחשבת ישראל. באמרנו **'שיח'** אנו מתכוונים לכך שדרך ההוראה של מחשבת ישראל בכיתה צריכה להיות תוך שאילת שאלות באופן כן ונוקב, הקשבה, חיפוש, דיון ושכנוע. באמרנו **'פרשנות'** אנו מתכוונים לניסיון להבין את ההגות המתחדשת על בסיס יסודה הקבוע, ולפיתוח יכולת ההבחנה כיצד בעלי עמדות שונות – פילוסופים ומקובלים, חסידים ומתנגדים – סומכים דבריהם ומפרשים מזוויות שונות אותם פסוקים, כי דברי תורה הם 'כפטיש יפוצץ סלע' – תכנים נעלים הניתנים להתפרש בדרכים רבות. אנו גם חותרים לפתח בקרב תלמידינו את הבנת הצורך שבחיפוש אחר הפשר והמשמעות של כתבי הקודש ושל התורה שבעל פה מן הזווית המתחדשת של זמננו.

מסגרת התכנית

הלימודים יהיו בהיקף של 22 ש"ש, ויימשכו שנתיים לפחות. ניתן להשלים את הלימודים בתכנית ביום לימודים אחד במשך שנתיים. ניתן להשלים את לימודי השנה השניה באמצעות סמסטרי קיץ וקורסים מקוונים. שכר הלימוד הוא בהיקף של שנתיים אקדמיות. ניתן לפצל כל שנת לימודים לשתי שנים עוקבות. פיצול מעבר לכך יחייב בתשלום נוסף.

מבנה התכנית

- א. חטיבת תשתית בחינוך ובהוראה (5 ש"ש).
- ב. חטיבת ההגות (סה"כ 11 ש"ש). בחטיבה זו שהיא לב התכנית ישנם קורסים בשלושה מוקדים:
- הגות הראשונים.
 - החסידות.
 - הגות העת החדשה.
- ג. חטיבת היישום. במסגרת חטיבה זו יילמדו מספר קורסים ותידרש כתיבת עבודת גמר מחקרית יישומית, בעזרת סדנה שתנחה זאת (6 ש"ש).

עבודה סמינריונית

במהלך הלימודים לתואר M.Ed יש לכתוב עבודה סמינריונית אחת בהיקף של 20-30 עמודים מודפסים. העבודה תיכתב במסגרת אחד הקורסים ובהדרכת מורה הקורס. כתיבת עבודה סמינריונית פוטרת מכתירת עבודה לסיום אותו קורס, אך אינה פוטרת מחובת מבחן הסיום של הקורס, במידה ויש מבחן. מומלץ לכתוב את העבודה בשנה הראשונה של הלימודים. דפי הנחיה לכתיבת עבודה סמינריונית מצויים במשרדי המכללה.

עבודת גמר – מחקר ויישום

- מטרת עבודת הגמר היישומית היא להביא לידי ביטוי מעשי את הידע והכלים שנרכשו בשנות הלימודים בתכנית.
- עבודת הגמר תיעשה בזיקה לתכנים ולעקרונות שילמדו במסגרת הקורס היישומי בשנה השנייה. בכל עבודה יהיו שלושה מרכיבים עיקריים:
1. הצגת הנושא / הפרק / הסוגיה באופן מעמיק, ובכלל זה העלאת השאלות העיוניות והמחקריות שעולות מן העיון ביחידה שנבחרה וההצעות שהוצעו כדי להשיב עליהן.
 2. הצגת התחומים הנוספים שמתאימים לתחום היחידה שנבחרה בעבודה כדי להאיר אותה מזוויות נוספות בהוראה הרב-תחומית.
 3. הצעת תכנית הוראה רב-תחומית של היחידה בבית הספר, תוך הצגת השיקולים שהנחו את ההצעה להוראה.
- יש להגיש עבודה זו בשני עותקים.**

תנאי קבלה

- א. בעלי תואר B.Ed. או בעלי תואר B.A. + תעודת הוראה.
- ב. בוגרי החוג למחשבת ישראל או אחד החוגים המשיקים ממדעי היהדות* או מפילוסופיה כללית, בציון ממוצע 80 ומעלה.
- ג. בעלי ותק של שלוש שנים לפחות בהוראה.
- ד. הצלחה בבחינות של התואר הראשון בשפה האנגלית (ציון 70 ומעלה).
- ה. ריאיון קבלה.**

* תלמידים שאין להם רקע מספיק בלימודי מחשבת ישראל יידרשו ללימודי השלמה לפי החלטת ראש החוג.

** הזימון לריאיון יישלח לאחר קבלת טופס ההרשמה.

הוראת מחשבת ישראל – מערכת שעות – לימודי הגברים

יום שלישי

שעה	שם הקורס	סמ'	שם המרצה	חטיבה	מספר
שיעור ראשון 10:20 – 9:00	רבי צדוק הכהן מלובלין – פרשנות ותמורה	שנתי	ד"ר אביעזר כהן	הגות	5025
שיעור שני 11:55 – 10:35	פרשנות הרעיון המשיחי לאורך הדורות	שנתי	ד"ר אסתי אייזמן	הגות	5013
שיעור שלישי 13:30 – 12:10	סדנה מתקדמת בהוראה: לימוד דיאלוגי הרציונאל והעקרונות של ההוראה הבין-תחומית אוריינות מדעית וחשיבה ביקורתית סדנה לכתובת עבודת הגמר	א	מר אילן בוכהולץ	יישום	3014
		א	ד"ר עמוס גאולה	תשתית	2005
		ב	הרב ד"ר אברהם וולפיש	תשתית	2002
		ב	ד"ר יוסי מרציאנו	יישום	7030

הפסקת צהריים

שיעור רביעי 15:40 – 14:20	מעבדות לחירות: מקרא, חז"ל ומחשבת ישראל תמורות בחברה הדתית בעת החדשה: היבטים חינוכיים שימוש בחומרים מן התרבות הכללית בהוראת מקצועות היהדות תורת הפרשנות ומשמעותה להוראה	א	ד"ר אלי חדד	הגות	3084
		א	הרב ד"ר יהודה ברנדס	תשתית	2006
		ב	מר יובל ריבלין	יישום	2007
		ב	ד"ר שמואל ויגודה	תשתית	2003
שיעור חמישי 17:20 – 16:00	פרשנות המקרא הפילוסופית – עד הרמב"ם פרשנות המקרא הפילוסופית – לאחר הרמב"ם	א	ד"ר יוסי מרציאנו	הגות	5008
		ב	ד"ר יוסי מרציאנו	הגות	5002

5001	הגות	ד"ר שמואל ויגודה	שנתי	פילוסופיה אנטי-פילוסופית: רבי חסדאי קרשקש ועמנואל לוינס	שיעור שישי 17:40 – 19:00
5900	הגות/יישום	הרב ד"ר תמיר גרנות והרב איתמר אלדר	2 ש"ש	הפרשנות החסידית למקרא	קורסים מקוונים
5018	הגות	הרב ד"ר תמיר גרנות	2 ש"ש	השיח בין חסידים למתנגדים	
5902	הגות/יישום	ד"ר יוסי מרציאנו	2 ש"ש	פרשנות האגדה והגות	
2008	תשתית	ד"ר ברוריה סמט	1 ש"ש	דרכים ועקרונות בהוראה בין-תחומית	חופשת סמסטר
2007	יישום	מר יובל ריבלין	1 ש"ש	שימוש בחומרים מן הקולנוע להוראת מקצועות היהדות	קורסי קיץ
4027	הגות	ד"ר תהילה אליצור	1 ש"ש	ספרות השו"ת – מימי קדם עד ימינו	
5031	הגות	הרב ד"ר יצחק ברנד	1 ש"ש	סוגיות במחשבת ההלכה	

הוראת מחשבת ישראל – מערכת שעות – לימודי הנשים

יום שלישי

שעה	שם הקורס	סמ'	שם המרצה	חטיבה	מספר
שיעור ראשון 10:20 – 9:00	פרשנות הרעיון המשיחי לאורך הדורות	שנתי	ד"ר אסתי אייזנמן	הגות	5013-01
שיעור שני 11:55 – 10:35	הבעש"ט ותלמידיו	שנתי	ד"ר אביעזר כהן	הגות	5093-01
שיעור שלישי 13:30 – 12:10	אוריינות מדעית וחשיבה ביקורתית סדנה לכתיבת עבודת הגמר סדנה מתקדמת בהוראה: לימוד דיאלוגי הרציונאל והעקרונות של ההוראה הבין-תחומית	א	הרב ד"ר אברהם וולפיש	תשתית	2002-01
		א	ד"ר יוסי מרציאנו	יישום	7030-01
		ב	מר אילן בוכהולץ	יישום	3014-01
		ב	ד"ר עמוס גאולה	תשתית	2005-01

הפסקת צהריים

שיעור רביעי 15:40 – 14:20	שימוש בחומרים מן התרבות הכללית בהוראת מקצועות היהדות תורת הפרשנות ומשמעותה להוראה מארץ ישראל למדינת ישראל תמורות בחברה הדתית בעת החדשה: היבטים חינוכיים	א	מר יובל ריבלין	יישום	2007-01
		א	ד"ר שמואל ויגודה	תשתית	2003-01
		ב	הרב פרופ' יצחק קראוס	הגות	5009-01
		ב	הרב ד"ר יהודה ברנדס	תשתית	2006-01
שיעור חמישי 17:20 – 16:00	הגותו של הרב קוק	שנתי	פרופ' בני איש-שלום	הגות	5094-01
שיעור שישי 19:00 – 17:40	פרשנות המקרא הפילוסופית – עד הרמב"ם פרשנות המקרא הפילוסופית – לאחר הרמב"ם	א	ד"ר יוסי מרציאנו	הגות	5008-01
		ב	ד"ר יוסי מרציאנו	הגות	5002-01

5900-01	הגות/יישום	הרב ד"ר תמיר גרנות והרב איתמר אלדר	2 ש"ש	הפרשנות החסידית למקרא	קורסים מקוונים
5018-01	הגות	הרב ד"ר תמיר גרנות	2 ש"ש	השיח בין חסידים למתנגדים	
5902-01	הגות/יישום	ד"ר יוסי מרציאנו	2 ש"ש	פרשנות האגדה והגות	
2008-01	תשתית	ד"ר ברוריה סמט	1 ש"ש	דרכים ועקרונות בהוראה בין-תחומית	חופשת סמסטר
2007-01	יישום	מר יובל ריבלין	1 ש"ש	שימוש בחומרים מן הקולנוע להוראת מקצועות היהדות	קורסי קיץ
4027-01	הגות	ד"ר תהילה אליצור	1 ש"ש	ספרות השו"ת – מימי קדם עד ימינו	
5031-01	הגות	הרב ד"ר יצחק ברנד	1 ש"ש	סוגיות במחשבת ההלכה	

תיאורי הקורסים בהוראת מחשבת ישראל

לשנת הלימודים תשע"ד

אוריינות מדעית וחשיבה ביקורתית

שם המרצה: הרב ד"ר אברהם וולפיש

שיעור מחטיבת התשתית, 1 ש"ש

בקורס זה נכיר ואף נבחן את הנחות היסוד העומדות בבסיס המפעל המחקרי. נעמוד על יתרונותיהן ועל חסרונותיהן של שיטות מחקר בתחום לימודי היהדות, ונשווה ביניהן לבין הקריאה הדתית המסורתית. בההרת יסודות החשיבה העומדים מאחורי ענפי המחקר השונים תאפשר לתלמיד להבין לאשורה את הספרות המחקרית, לקרוא אותה באופן ביקורתי, לכתוב לפי הנורמות המקובלות בעולם המחקר ולחשוב על דרכים לשלב את החשיבה המחקרית בלימודם ובהוראתם.

דרכים ועקרונות בהוראה בין-תחומית

שם המרצה: ד"ר ברוריה סמט

שיעור מחטיבת התשתית, 1 ש"ש

חלקו הראשון של הקורס יציג מבוא על הרציונל של שיטת הלימוד הבין-תחומית, יעסוק במאפיינים של שיטת הוראה זו, וידון ביתרונותיה ובמגבלותיה. בחלקו השני של הקורס תודגם השיטה במספר סוגיות מתחום הוראת התנ"ך ומחשבת ישראל. כמו כן יתנסו התלמידים בעבודת עמיתים סדנאית בה יבנו יחידת לימוד בין-תחומית.

הבעש"ט ותלמידיו

שם המרצה: ד"ר אביעזר כהן

שיעור מחטיבת הגות, 2 ש"ש

אחת החידות האינטלקטואליות המרתקות ביותר הקשורות בתנועת החסידות, נוגעת לדמותו של מי שאליו התנועה מייחסת את עצמה, דמותו של ר' ישראל בעל שם טוב. העדר מקורות משמעותיים שניתן לייחס אליו ישירות, מוביל בהכרח להכרת תורתו דרך תלמידיו, אלא שאז מתברר כי קיים שוני בולט בין שני תלמידיו המרכזיים: ר' יעקב יוסף מפולנאה והמגיד ר' דב בער ממזריטש.

המעין בכתבי שני התלמידים מגלה שוני רעיוני משמעותי, שאיננו מתמצה רק בדגשים השונים, אלא בעיקר במוקד ההתכוונות הדתית: אופייה של הדבקות והחווייה הדתית בכלל; התפילה – תוכנה, משמעותה; מקומה של המילה הכתובה; דמות הצדיק. האתגר הגדול הוא להבין כיצד תלמידים קרובים כל כך מתארים תורה שונה של מורה זהה.

הגותו של הרב קוק

שם המרצה: פרופ' בימין איש-שלום

שיעור מחטיבת ההגות, 2 ש"ש

במסגרת הקורס יוצגו ויונתחו היסודות השיטתיים במשנתו של הרב קוק, ויעשה ניסיון לחשוף את האיטרסים הרוחניים והמגמות העיקריות של מחשבתו הדתית על רקע התהליכים ההיסטוריים והחברתיים ועל רקע הזרמים הרעיוניים המהווים מקורות השראה לכתיבתו, מן המסורת ההגותית הקלאסית והמודרנית.

הפרשנות החסידית למקרא

שם המרצה: הרב ד"ר תמיר גרנות

שיעור מקוון מחטיבת ההגות/ החטיבה היישומית, 2 ש"ש

תורת החסידות נלמדת בדרך כלל כשיטה רעיונית או כמערכת תרבותית דתית. אך בצד היבטים אלה, התפתחה התורה החסידית גם כפרשנות מעמיקה ומקורית לפסוקי המקרא ולחז"ל. רוב רובה של הספרות החסידית נוצרה כדרשות על פרשיות השבוע, וממילא - המוקד העיקרי שלה הוא דווקא הרמנויטי. בקורס זה נבחן את תורת החסידות מן הפרספקטיבה הפרשנית, ונראה כיצד הגות ופרשנות כרוכות זו בזו - תוך לימוד דרשות חסידיות מן הבולטים שבין החיבורים החסידיים.

הרציונאל והעקרונות של ההוראה הבין-תחומית

שם המרצה: ד"ר עמוס גאולה

שיעור מחטיבת התשתית, 1 ש"ש

הקורס יעסוק בשאלות העולות מהוראה משולבת רב-תחומית (אינטר-דיסציפלינרית), שבמוקד שלה עומד התנ"ך. הנחת היסוד היא כי פרשנות תנ"ך לדורותיה היא דיסציפלינה (= תחום דעת מוגדר), קריאה ספרותית ושירית בתנ"ך יכולה להילמד כדיסציפלינה, מדרש והלכה בתנ"ך הם דיסציפלינה, לשון התנ"ך לרבדיה היא דיסציפלינה, היסטוריה של תקופות התנ"ך, כמו גם גיאוגרפיה וריאליה של פרקי תנ"ך, הן דיסציפלינות, מחשבה ופילוסופיה בתנ"ך היא דיסציפלינה, וגם השפעת התנ"ך על הגות ויצירה וחינוך בתקופות שונות, בעם ישראל ובעולם כולו, יכולה להילמד כדיסציפלינה -

ואולם, דווקא משום כל אלה, לימוד תנ"ך והוראתו אינם דיסציפלינה, והם מחייבים מעצם טבעם, הוראה משולבת, רב-תחומית, שמחייבת נקיטת עמדה חינוכית, הקורס ידגים כיוונים אחדים של הוראה משולבת בתנ"ך, יציג קשיים ובעיות, יתרונות וחסרונות, ודרכי התמודדות, ויעלה את אהבת התנ"ך לראש מטרות הוראתו.

מארץ ישראל למדינת ישראל – מהמקרא ועד העת החדשה

שם המרצה: הרב פרופ' יצחק קראוס

שיעור מחטיבת ההגות, 1 ש"ש

מעלתה של ארץ ישראל וחשיבותה היא רעיון מרכזי בתנ"ך ובספרות חז"ל. עם זאת, במשך הדורות, בתקופה שעם ישראל גלה מארצו קיבל רעיון זה פנים חדשות ודגשים שונים. הדבר נכון במיוחד בדורות האחרונים בהם הרעיון הציוני ויישומו כתנועה לאומית ששמה לה למטרה להחזיר את עם ישראל לארצו ולכונן מדינה יהודית – נתונים במחלוקת.

בקורס זה נעסוק בניתוח שתי עמדות עיקריות. האחת, העמדה האנטי-ציונית רבנית, והשנייה - האידיאולוגיה הציונית-דתית הרואה במפעל הציוני מימוש מעשי של מצות ישוב ארץ ישראל. ראשית, ננתח את מקורות חז"ל והמקורות ההלכתיים המגדירים את מצות ישוב ארץ ישראל אחר החורבן ולפני ביאת המשיח. בהמשך נבחן את האינטרפרטציה הניתנת למקורות אלו על ידי הגישות השונות בייחסן למפעל הציוני. כמו כן ננתח את תגובותיהן של העמדות השונות למאורעות היסטוריים שהשפיעו על העם היהודי במאה העשרים.

מעבדות לחירות: מקרא, חז"ל ומחשבת ישראל

שם המרצה: ד"ר אלי חדר

שיעור מחטיבת פרשנות רב תחומית, 1 ש"ש

הקורס יעסוק בתפיסת העבדות ומתוך כך ביחס לחירות במקרא, בחז"ל ובמחשבת ישראל. ננתח את העולה מפשוטו של מקרא בפרשיות העבדות ובסיפורי המקרא, נתייחס לאופן שבו נדרשו פרשיות אלו על ידי מדרשי ההלכה ונעמדו על דעות של הוגים יהודיים בשאלה האם יש מקום לביטולה של העבדות לאור השינויים שחלו במרוצת הדורות בעמדות המוסריות ביחס אליה.

סדנה לכתיבת עבודת הגמר

שם המרצה: ד"ר יוסי מרציאנו

שיעור מחטיבת היישום, 1 ש"ש

הפרויקט היישומי נועד להביא לידי ביטוי מעשי את הידע והכלים שהתלמיד רכש בשנות לימודיו בתכנית. בעזרת הכלים שרכש הוא יפתח תכנית או יציג כיוון משלו בהוראת מחשבת ישראל. הסדנה נועדה להדריך את התלמיד לקראת כתיבת הפרויקט וללוותו בשלבים הראשונים של הכתיבה. במהלך הסדנה יבחר התלמיד את נושא הפרוייקט, יאסוף חומר ויציג חלקים מעבודתו לחבריו.

המשוב שיקבל מהמנחה ומחבריו יסייע לו לכתוב עבודה בעלת ערך משמעותי.

התלמיד יוכל לבחור באחד משני המסלולים הבאים:

1. בניית יחידת הוראה במחשבת ישראל מזווית של שיח ופרשנות תוך חיבור לתחומי למידה אחרים רלוונטיים ותוך שימוש בחומרים מודרניים.
2. כתיבת תכנית למודים להוראת מחשבת ישראל מזווית של שיח ופרשנות. תוך תשומת לב לזיקתה תחומי לימוד אחרים ותוך הדגמה של הוראת חלקים ממנה.

סדנה מתקדמת בהוראה: לימוד דיאלוגי

שם המרצה: מר אילן בוכהולץ

שיעור מחטיבה היישום, 1 ש"ש

בסדנה זו נרכוש תובנות וכלים מעשיים שיאפשרו לנו המורים ליצור תהליך למידה משתף חוויתי וסדנאי במקצועות היהדות. בסדנה דינאמית זו נחשף לתהליכים קבוצתיים ונרכוש הבנות ראשוניות אודות קבוצה וכלים להנחייתה.

נתנסה בקריאה דיאלוגית: מיומנות קריאת טקסט הכוללת שיקוף של הכתוב, הפנמת נקודת המבט שלו, מעבר אל נקודת המבט של הלומד, ועריכת דו שיח בין נקודות המבט השונות. המשתתפים יתנסו בקריאה דיאלוגית בפסוקי תנ"ך, במדרשי חז"ל, ובכתבים חסידיים. במהלך הסדנה ניפגש עם נושאים אישיים ובינאישיים הרלוונטיים לעולם החינוך, ולנקודת מבט יהודית בסוגיות אלו. ההשתתפות בסדנה כרוכה בשיתוף אישי בקבוצה ובמעורבות פעילה.

פילוסופיה אנטי פילוסופית: רבי חסדאי קרשקש ועמנואל לוינס

שם המרצה: ד"ר שמואל יגודה

שיעור מחטיבת ההגות, 2 ש"ש

יחסם של חכמי ישראל לעולם הפילוסופיה מתחלק בדרך כלל בין אלו אשר נטו לקבל את הפילוסופיה (בהסתייגויות כאלו ואחרות) לבין אלו אשר דחו את הפילוסופיה בשל מגוון רחב של סיבות וטעמים.

ברם, שניים יוצאים מן הכלל הזה: האחד הוא רבי חסדאי קרשקש, תלמידו של הר"ן ומנהיגים של יהודי כתר אראגון במאה הארבע עשרה ומחברו של אחד החיבורים החשובים בהגות היהודית לדורותיה: "אור השם" ואילו השני, עמנואל לוינס איש המאה העשרים יליד ליטא שהיגר לצרפת והיה לאחד מן הפילוסופים החשובים בתקופתו. שניהם, בהקשרים היסטוריים ותרבותיים שונים לחלוטין, הסתייגו מן הפילוסופיה ששלטה בתקופתם אולם לא ויתרו על החתירה לפילוסופיה בתור שכזו, אלא התעקשו כל אחד בתקופתו להציע פילוסופיה אחרת, היונקת את השראתה ממקורות ישראל אולם נושאת משמעות אוניברסאלית. בקורס נבחן את השונה והמשותף בין רח"ק ולוינס הן באשר לרקע, הן בכל הקשור לתוכן הצעתם הפילוסופית והן באשר להשפעתם על הפילוסופיה היהודית והכללית אחריהם.

פרשנות המקרא הפילוסופית (א-עד הרמב"ם, ב-לאחר הרמב"ם)

שם המרצה: ד"ר יוסי מרציאנו

שיעורים מחטיבת פרשנות רב תחומית, כל שיעור: 1 ש"ש

המפגש שבין כתבי הקודש והשכל היה הגורם המתסיס והמפרה ביותר של ההגות הימי-ביניימית. ההנחה שהאל מגלה את האמת לאדם דרך שני מקורות, נבואה ותבונה, הובילה לדרכים יצירתיות ליישוב סתירות או מתחים ביניהן. בעקבות הנחה זו נוצרה פרשנות מקורית לתנ"ך שקראה את הכתובים מתוך אופק רציונלי-פילוסופי, וניסתה לתווך בין הכתובים לבין השכל. בקורסים אלו ננסה להכיר את הפרשנות הפילוסופית למקרא, את הנחות היסוד שלה ואת התפיסות ההרמנויטיות החבויות בה. הקורס הראשון יציג דוגמות לפרשנות פילוסופית שקדמה לרמב"ם: פילון האלכסנדרוני ור' אברהם אבן עזרא. עיקרו של הקורס יעסוק בפרשנות המיימונית למקרא. הקורס השני יעסוק בפרשנות הפילוסופית לאחר הרמב"ם.

פרשנות הרעיון המשיחי לאורך הדורות

שם המרצה: ד"ר אסתי אייזנמן

שיעור מחטיבת ההגות, 1 ש"ש

הקורס יעסוק בכיוונים המרכזיים של הרעיון המשיחי בהגות היהודית של ימי הביניים תוך דגש על ההגות הפילוסופית. הקורס יפתח בדיון על שורשיו של הרעיון במקרא ובספרות חז"ל ועל המפנה שחל בדיון ברעיון זה בהגות ימי הביניים. הוא ימשיך בסקירה של הרעיון אצל הפילוסופים היהודיים החשובים עד המאה ה-12 ובראשם רס"ג, ריה"ל והרמב"ם, תוך דגש על הקשרו לאמונות שורשיות אחרות בהגותם כגון: שכר ועונש, בחירת ישראל, הישוארות הנפש, העולם הבא ותחיית המתים.

ר' צדוק מלובלין - פרשנות ותמורה

שם המרצה: ד"ר אביעזר כהן

שיעור מחטיבת ההגות 2 ש"ש

רבי צדוק רבינוביץ הכהן מלובלין (תקפ"ג-תר"ס), אחד ההוגים הבולטים ביותר בעולמה של החסידות, נולד בסביבה של מתנגדים לדרכה של החסידות. כבר בגיל צעיר התפרסם כתלמיד חכם מופלג. ר' צדוק נפגש עם רבי מרדכי יוסף מאיזביצה (=רמ"י) לאחר טלטלה משפחתית עזה. שנים ספורות לאחר מכן (שנת תר"ז-1847), קיבל על עצמו את רמ"י כרבו המובהק, אותו העריץ ללא גבול.

ברור לכל המעיין במשנת ר' צדוק כי תורתו מקיימת זיקה תכנית הדוקה עם תורת רבו, ועל כן כל המבקש לעסוק במשנתו, עליו להידרש לתורת רמ"י. והנה עיון בספרי ר' צדוק מעלה כי שמו של רמ"י איננו מוזכר בהם כלל. יתרה מזאת, ר' צדוק מתעלם לחלוטין מקיומו של ספרו של רבו, ספר מי השלוח. בכתביו הרבים של רבי צדוק, ספר הדרושים מי השלוח איננו מוזכר בשמו, שלא לומר עיסוק או הפניה אליו, כל זאת למרות שהספר (ח"א) נדפס בשנת 1860, ואילו ר' צדוק נפטר רק 40 שנה אח"כ (1900).

מטרת הקורס לעסוק בעיקרי הרעיונות הדתיים המופיעים בכתבי רבי צדוק על רקע הגותו של רבו, זאת במטרה לזהות את השינויים שבין תורת הרב ותורת התלמיד.

שימוש בחומרים מן התרבות הכללית בהוראת מקצועות היהדות

שם המרצה: מר יובל ריבלין

שיעור מחטיבת היישום, 1 ש"ש

מאז המצאת הקולנוע, הפכו המקורות היהודיים – המקרא ואגדות חז"ל – למקור השראה לסרטים רבים. את עקבותיהם ניתן לאתר, באופן גלוי או סמוי, ברבות מן היצירות שנולדו לאורך המאה העשרים. לעיתים הם מושא לחיקוי, לעיתים מושא לביקורת ופולמוס, ונוכחותם היא עדות למרכזיותה של היצירה המסורתית בתודעתו של היוצר המודרני.

השיעור יתמקד בשפה המיוחדת שבחרו בה יוצרי קולנוע ותיאטרון להבעת הבנותיהם ותחושותיהם באשר למקורות המקראיים וספרות חז"ל וביצירות המייצגות דרכים שונות להתמודדות אמנותית עם הטקסט המקורי.

תורת הפרשנות ומשמעותה להוראה

שם המרצה: ד"ר שמואל ויגודה

שיעור מחטיבת התשתית, 1 ש"ש

כל הלומד או מלמד מקורות ישנים וחדשים, עוסק בפרשנות של טקסט. קורס זה נועד לבחון את משמעותו של מושג הפרשנות: מדוע טקסט מצריך פרשנות, ועל סמך מה אנחנו מייחסים לטקסט משמעות מסוימת? נסקור את הגישות השונות שהוצעו בהגות המודרנית על-מנת להתמודד עם שאלת הפרשנות, ונבחן את פרשנותם של חז"ל ושל הפרשנים היהודיים לדורותיהם לאור הגישות הפילוסופיות להבנת המעשה הפרשני.

תמורות בחברה הדתית בעת החדשה: מבט סוציו-פסיכולוגי

שם המרצה: הרב ד"ר יהודה ברנדס

שיעור תשתית, 1 ש"ש

במאתיים השנים האחרונות עבר העולם היהודי תמורות קשות וטלטלות עצומות. שינויים אלה הותירו את חותמם במעבר של החברה יהודית מחברה מסורתית לחברה מודרנית. חלק מן התפיסות של לימודי הקודש בנויות על הנחות של חברה מסורתית הסובבת סביב בית הכנסת ובית המדרש. המציאות החינוכית של היום – המעמתת את לימודי הקודש בהקשר של חברה מערבית מודרנית – יוצרת אתגרים קשים בפני המורים בחינוך הדתי. מצד אחד נאלצים המורים להתמודד עם תלמידים המעלים ספקות חמורים לגבי עצם הצורך בלימודי הקודש, ומצד שני עם תלמידי חכמים החרדים לשמירת הצביון המסורתי של הלימוד.

במסגרת הקורס ננתח את הזרמים המרכזיים בעולם היהודי הדתי, מתוך הבנת המניעים הרעיוניים העומדים ביסודם ומתוך הבנת ההשלכות החברתיות, הפסיכולוגיות והדידקטיות הנגזרות מקיומם של זרמים אלה. הטעמת ההבדלים בין הזרמים ותת-הזרמים תחדד את מודעותו של המורה להשלכות החברתיות והפסיכולוגיות על לימודי הקודש של תלמידים בני ימינו.

הוראת
תורה שבעל-פה
בגישה רב-תחומית

הוראת תורה שבעל-פה בגישה רב-תחומית

"ונראה לרבנו תם דאנו שעוסקין בתלמוד בבלי דיינו, כי הוא בלול במקרא במשנה ובתלמוד..." (תוספות עבודה זרה יט ע"ב).

התלמוד הבבלי 'בלול' במקרא משנה ותלמוד, אבל הוא בלול לא רק בהם. תלמוד זה הוא חיבור מרובה פנים, שעל מנת ללמוד וללמדו יש להיעזר במגוון תחומים ומקצועות: ידע לשוני – על מנת להבין לעומק את העברית החז"לית ואת הארמית הבבליית; הבנה של דרכי מדרש הפסוקים; הבנה של הרקע ההיסטורי שבו נוצר חיבור זה; הבנת הריאליה התלמודית – הן בתחום הממצא החומרי-ארכיאולוגי, והן בהבנת דרכי ההתנהגות ואורחות החיים של העת העתיקה; עיון הגותי בשאלות הנידונות בסוגיות אגדה; הבנת חוק ומשפט על מנת ללבן את סוגיות ההלכה החמורות שבו.

לאור כל זאת, מטרת התכנית היא להקנות למורים ולר"מים ידע ומיומנות במגוון התחומים המשיקים למשנה ולתלמוד, בנוסף על העמקה בדרכי לימודו והוראתו.

מסגרת התכנית

הלימודים יהיו בהיקף של 22 ש"ש, ויימשכו שנתיים לפחות. ניתן להשלים את הלימודים בתכנית ביום לימודים אחד במשך שנתיים. ניתן להשלים את לימודי השנה השנייה באמצעות סמסטרי קיץ וקורסים מקוונים.

שכר הלימוד הוא בהיקף של שנתיים אקדמיות. ניתן לפצל כל שנת לימודים לשתי שנים עוקבות. פיצול מעבר לכך יחוייב בתשלום נוסף.

מבנה התכנית

- א. חטיבת לימודי תשתית בחינוך ובהוראה (4 ש"ש).
 - ב. חטיבת לימודים דיסציפלינריים בתחומי דעת שונים (10 ש"ש).
 - ג. חטיבת לימוד בדרכי הוראת תורה שבעל-פה בגישה רב-תחומית (8 ש"ש).
- כמו כן יש לכתוב עבודת גמר מחקרית יישומית על בסיס שיעור אינטגרטיבי בחטיבת דרכי הוראה. בכתיבת עבודות אלו יש להיעזר בכלים שנרכשו במהלך הלימודים.

עבודה סמינריונית

במהלך הלימודים בתכנית יש לכתוב עבודה סמינריונית אחת בהיקף של 25-30 עמודים מודפסים. העבודה תיכתב במסגרת אחד הקורסים ובהדרכת מורה הקורס. כתיבת עבודה סמינריונית פוטרת מכתירת עבודה לסיום אותו קורס, אך אינה פוטרת מחובת מבחן הסיום של הקורס, במידה ויש מבחן. מומלץ לכתוב את העבודה בשנה הראשונה של הלימודים. דפי הנחיה לכתיבת עבודה סמינריונית מצויים במשרדי המכללה.

עבודת גמר – מחקר ויישום

מטרת עבודת הגמר היישומית היא להביא לידי ביטוי מעשי את הידע והכלים שנרכשו בשנות הלימודים בתכנית.

עבודת הגמר תיעשה בזיקה לתכנים ולעקרונות שיילמדו במסגרת הקורס היישומי בשנה השנייה. בכל עבודה יהיו שלושה מרכיבים עיקריים:

1. הצגת הנושא / הפרק / הסוגיה באופן מעמיק, ובכלל זה העלאת השאלות העיוניות והמחקריות שעולות מן העיון ביחידה שנבחרה וההצעות שהוצעו כדי להשיב עליהן.
2. הצגת התחומים הנוספים שמתאימים לתחום היחידה שנבחרה בעבודה כדי להאיר אותה מזוויות נוספות בהוראה הרב-תחומית.
3. הצעת תכנית הוראה רב-תחומית של היחידה בבית הספר, תוך הצגת השיקולים שהנחו את ההצעה להוראה.

יש להגיש עבודה זו בשני עותקים.

תנאי קבלה

- א. תואר B.Ed. או בעלי תואר B.A. ותעודת הוראה.
- ב. בוגרי החוג לתושבע"פ או אחד המקצועות המשיקים אליו, בציון ממוצע 80 ומעלה.*
- ג. ותק של שלוש שנים לפחות בהוראה.
- ד. הצלחה בבחינות של התואר הראשון באנגלית (ציון 70 ומעלה).
- ה. ריאיון קבלה.**

* תלמידים שאין להם רקע מספיק במקצוע תושבע"פ יידרשו ללימודי השלמה לפי החלטת ראש החוג.

** הזימון לריאיון יישלח לאחר קבלת טופס ההרשמה.

הוראת תורה שבעל-פה – מערכת שעות – לימודי הגברים

יום שלישי

שעה	שם הקורס	סמ'	שם המרצה	חטיבה	מספר
שיעור ראשון 10:20 – 9:00	ספרות חז"ל בהקשרה ההיסטורי הסיפור המקראי המורחב במדרשי האגדה	א	ד"ר חנן בירנבוים	תחומי דעת	4006
		ב	ד"ר עמוס גאולה	תחומי דעת	3082
שיעור שני 11:55 – 10:35	משנה, אגדה והלכה במסכת ברכות דרכי החשיבה התלמודית	א	הרב ד"ר אברהם וולפיש	תחומי דעת	4016
		ב	ד"ר עוזי פוקס	תחומי דעת	4013
שיעור שלישי 13:30 – 12:10	סדנה מתקדמת בהוראה: לימוד דיאלוגי הרציונאל והעקרונות של ההוראה הבין-תחומית אוריינות מדעית וחשיבה ביקורתית סדנה לכתיבת עבודת הגמר	א	מר אילן בוכהולץ	דרכי הוראה	3014
		א	ד"ר עמוס גאולה	תשתית	2005
		ב	הרב ד"ר אברהם וולפיש	תשתית	2002
		ב	ד"ר יוסי מרציאנו	דרכי הוראה	7030

הפסקת צהריים

שיעור רביעי 15:40 – 14:20	מעבדות לחירות: מקרא, חז"ל ומחשבת ישראל תמורות בחברה הדתית בעת החדשה: היבטים חינוכיים שימוש בחומרים מן התרבות הכללית בהוראת מקצועות היהדות תורת הפרשנות ומשמעותה להוראה	א	ד"ר אלי חדד	תחומי דעת	3084
		א	הרב ד"ר יהודה ברנדס	תשתית	2006
		ב	מר יובל ריבלין	דרכי הוראה	2007
		ב	ד"ר שמואל יגודה		2003

	תשתית				
4000 4003	תחומי דעת תחומי דעת	הרב ד"ר יהודה ברנדס הרב ד"ר יהודה ברנדס	א ב	הלכה והגות במסכת בבא-בתרא אגדה למעשה – סוגיות אגדה משולבות בהלכה וחשיבותן לחיי המעשה	שיעור חמישי 17:20 – 16:00
3042 3065	תחומי דעת תחומי דעת	הרב יעקב מדן הרב ד"ר אברהם שמאע	א ב	מקראות ומדרשות: על חטאיהם של גדולי האומה פרשיות הלכתיות, פשוטו של מקרא ומדרשי הלכה בספר דברים	שיעור שישי 19:00 – 17:40
4902 4900 4903	תחומי דעת תחומי דעת תחומי דעת	הרב ד"ר אברהם וולפיש הרב ד"ר יצחק ברנד ד"ר יונתן פיינטוך	1 ש"ש 1 ש"ש 2 ש"ש	כיוונים במחשבת חז"ל – סמסטר א' תושבע"פ – היבטים משפטיים – סמסטר ב' סיפור האגדה בתלמוד הבבלי: העיצוב הספרותי וההקשר ההלכתי	קורסים מקוונים
5902	תחומי דעת	וד"ר עוזיאל פוקס ד"ר יוסי מרציאנו	2 ש"ש	פרשנות האגדה והגות	
5032	תחומי דעת	ד"ר דורון שר-אבי	1 ש"ש	הלך אחר החכמים – ריאליה תלמודית במקורות ובשטח	קורס סיורים
2008	תשתית	ד"ר ברוריה סמט	1 ש"ש	דרכים ועקרונות בהוראה בין-תחומית	חופשת סמסטר
2007 4027 5031	דרכי הוראה תחומי דעת תחומי דעת	יובל ריבלין ד"ר תהילה אליצור הרב ד"ר יצחק ברנד	1 ש"ש 1 ש"ש 1 ש"ש	שימוש בחומרים מן הקולנוע להוראת מקצועות היהדות ספרות השו"ת – מימי קדם עד ימינו סוגיות במחשבת ההלכה	קורסי קיץ

תיאורי הקורסים בהוראת תורה שבעל-פה

לשנת הלימודים תשע"ד

אגדה למעשה – סוגיות אגדה משולבות בהלכה, וחשיבותן לחיי המעשה

שם המרצה: הרב ד"ר יהודה ברנדס

שעור מחטיבת תחומי דעת, 1 ש"ש

ההפרדה בין הלכה לבין אגדה בספרות חז"ל גורמת להסתרת ההיבט המשולב שביניהן: הזיקה בין ההלכה לבין הפילוסופיה של ההלכה המניעה אותה, והמשמעות המעשית של האגדה המיתרגמת להנחיות להתנהגות מוסרית ולאופני ביצוע של המצוות בפועל. מגמת הקורס היא לבחון סוגיות תלמודיות המשולבות אגדה בהלכה, לבחון את דרכי העיבוד של הסוגיה על ידי העורכים, את ההשלכות של המרכיבים האגדיים על ההיבטים הערכיים, המוסריים והמעשיים של הסוגיה.

אוריינות מדעית וחשיבה ביקורתית

שם המרצה: הרב ד"ר אברהם וולפיש

שיעור תשתית, 1 ש"ש

בקורס זה נכיר ונבחן את הנחות היסוד העומדות בבסיס המפעל המחקרי. נעמוד על יתרונותיה ועל חסרונותיה של שיטות מחקר בתחום לימודי היהדות, ונשווה ביניהן לבין הקריאה הדתית המסורתית. הבהרת יסודות החשיבה העומדים מאחורי ענפי המחקר השונים תאפשר לתלמיד להבין לאשרה את הספרות המחקרית, לקרוא אותה באופן ביקורתי, לכתוב לפי הנורמות המקובלות בעולם המחקר ולחשוב על דרכים לשלב את החשיבה המחקרית בלימודם ובהוראתם.

דרכי החשיבה התלמודית - עיונים בספרות כללי התלמוד

שם המרצה: ד"ר עוזיאל פוקס

שעור מחטיבת תחומי דעת, 1 ש"ש

השיעורים יעסקו בדרכי החשיבה של התלמוד, הן באופן שבו נבנו והוצגו סוגיות תלמודיות – הנחות היסוד של הסוגיות, אופן השימוש של התלמוד בטרמינולוגיה, והן בדרכי היסק בקושיות ובתירוצים הבונים את המשא ומתן התלמודי.

במסגרת הקורס התלמידים יערכו היכרות עם 'כללי התלמוד' – הן אלה הפזורים בדברי המפרשים הן אלה שנאספו בספרים מיוחדים (ספרות 'כללי התלמוד'), ילמדו דרכי היעזרות בספרות כללי התלמוד במהלך לימוד והוראה של סוגיה, ויכירו את דרכי הלימוד השיטתיות של ר' יצחק קנפנטון ושל הרמח"ל.

דרכים ועקרונות בהוראה בין-תחומית

שם המרצה: ד"ר ברוריה סמט

שיעור תשתית, 1 ש"ש

חלקו הראשון של הקורס יציג מבוא על הרציונל של שיטת הלימוד הבין-תחומית, יעסוק במאפיינים של שיטת הוראה זו, וידון ביתרונותיה ובמגבלותיה. בחלקו השני של הקורס תודגם השיטה במספר סוגיות מתחום הוראת התנ"ך ומחשבת ישראל. כמו כן יתנסו התלמידים בעבודת עמיתים סדנאית בה יבנו יחידת לימוד בין-תחומית.

הלכה והגות במסכת בבא-בתרא

שם המרצה: הרב ד"ר יהודה ברנדס

שיעור מחטיבת תחומי דעת, 2 ש"ש

הקורס עוסק בסוגיות נבחרות מתוך מסכת בבא-בתרא. מטרת הקורס – להרגיל את הלומדים להפיק מן הסוגיה את ההיבטים המשמעותיים שלה, גם במישור ההלכתי וגם במישור ההגותי, תוך הבנת הזיקה ההכרחית ביניהם.

כנושא מרכזי של הלימוד השנה יעמדו סוגיות במסכת בבא בתרא, שבאמצעותם יתבררו יחסי היחיד וסביבתו. העיון יהיה באמצעות עיון בהלכה ובהגות – בתוך סוגיות התלמוד ובספרות שנוצרה על גביהן.

הלך אחר חכמים – ריאליה תלמודית במקורות ובשטח

שם המרצה: ד"ר דורון שר-אבי

קורס סיורים מחטיבת תחומי דעת, 2 ש"ש

הקורס "הלך אחר חכמים" מושתת על סדרה בת שלושה סיורים ומטרתה היכרות עם הריאליה וחיי היום יום של תקופת המשנה והתלמוד. במהלך הסיורים נעמוד מקרוב על הסביבה הגיאוגרפית, הממצאים הארכיאולוגיים והמרחב החקלאי, הניצבים כתפאורה הכרחית להכרת סוגיות התושב"ע כהוויתן המקורית. במסגרת זו נעמוד על היבטים פדגוגיים בהוראת תושב"ע לאור הכרת תחומי השדה הנ"ל המקיימים ממשק מתמיד עם חומרי הלמידה הקונבנציונליים.

הסיפור המקראי המורחב במדרשי האגדה

שם המרצה: ד"ר עמוס גאולה

שיעור מחטיבת תחומי דעת, 1 ש"ש.

הקורס עוסק בגלגוליו של הסיפור המקראי החל מיסודותיו המקראיים ועד ללבושיו המאוחרים. נתמקד בהרחבתו ושיכתובו מחדש של הסיפור המקראי בספרות חז"ל, מתוך השוואה להרחבתו ושיכתובו בספרות שקדמה להם (הבית השני) ולזו שבאה לאחריהם (המדרש המאוחר) ומתוך הצצה לאמנות ימי ביניים ולספרות של העת החדשה. נעמוד על תופעות, מניעים ומגמות לאורך התקופות השונות ונדון בשאלת קיומן של מסורות שבעל פה, שימוש במקורות קדומים ויצירת מסורות חדשות.

הרציונאל והעקרונות של ההוראה הבין-תחומית

שם המרצה: ד"ר עמוס גאולה

שיעור תשתית, 1 ש"ש

הקורס יעסוק בשאלות העולות מהוראה משולבת רב-תחומית (אינטר-דיסציפלינרית), שבמוקד שלה עומד התנ"ך. הנחת היסוד היא כי פרשנות תנ"ך לדורותיה היא דיסציפלינה (= תחום דעת מוגדר), קריאה ספרותית ושירתית בתנ"ך יכולה להילמד כדיסציפלינה, מדרש והלכה בתנ"ך הם דיסציפלינה, לשון התנ"ך לרבדיה היא דיסציפלינה, היסטוריה של תקופות התנ"ך, כמו גם גיאוגרפיה וריאליה של פרקי תנ"ך, הן דיסציפלינות, מחשבה ופילוסופיה בתנ"ך היא דיסציפלינה, וגם השפעת התנ"ך על הגות ויצירה וחינוך בתקופות שונות, בעם ישראל ובעולם כולו, יכולה להילמד כדיסציפלינה -

ואולם, דווקא משום כל אלה, לימוד תנ"ך והוראתו אינם דיסציפלינה, והם מחייבים מעצם טבעם, הוראה משולבת, רב-תחומית, שמחייבת נקיטת עמדה חינוכית, הקורס ידגים כיוונים אחדים של הוראה משולבת בתנ"ך, יציג קשיים ובעיות, יתרונות וחסרונות, ודרכי התמודדות, ויעלה את אהבת התנ"ך לראש מטרות הוראתו.

כיוונים במחשבת חז"ל – שיעור מקוון

שם המרצה: הרב ד"ר אברהם וולפיש

שיעור מחטיבת תחומי דעת, 1 ש"ש

'מחשבת חז"ל' הוא מקצוע המבקש לעמוד באופן שיטתי על הגותם של חכמי המשנה, התלמוד והמדרשים לגבי שאלות פילוסופיות, רוחניות וערכיות מרכזיות. הבעיה המרכזית בבסיס מקצוע זה היא בכך שחז"ל לא ביטאו את מחשבותיהם בסוגיות הללו בשפה ההגותית-הפילוסופית המוכרת. אשר על כן שאלות מתודולוגיות כבדות-משקל מלוות את מאמצייהם של החוקרים לאתר מקורות תלמודיים בעלי מטען 'מחשבתי' ולפרשם. ספרו המונומנטלי של אפרים אלימלך אורבך, חז"ל – פרקי אמונות ודעות, הוא דוגמה למופת של גישה פילולוגית-היסטורית, אך בעקבותיו קמו חוקרים אשר ביקרו חלק מהנחות העבודה שלו וטענו שיש להחליפן או להוסיף עליהן כלי מחקר אחרים. אחד המוקדים של הקורס יעסוק בשאלת ההיסטוריות של אגדת חז"ל. נוסף על כך נבחן את תרומתם של כלי מחקר השאולים מתחומים שונים: ההיסטוריה של עם ישראל וחקר התרבויות, ספרות, אנתרופולוגיה ותולדות הפילוסופיה. בין השאר נבחן אם הגישות השונות סותרות זו את זו או עשויות להפרות זו את זו.

במסגרת הקורס התלמיד יכיר את השאלות המרכזיות של תחום מחשבת חז"ל ואת הדרכים להתמודד אתן, יפתח כלים ביקורתיים ויצירתיים בלימוד מקורות ובבחינת פירושים שהוצעו להם, יכיר את הדרכים שהמחקר מתפתח ובוחן את דרכו ויעמוד על הערך של עיון רב-תחומי בלימוד מחשבת חז"ל.

משנה אגדה והלכה במסכת ברכות

שם המרצה: הרב ד"ר אברהם וולפיש

שיעור מחטיבת תחומי דעת 1 ש"ש

במסכת ברכות קיים חומר אגדי רב, החל מהמשנה והתוספתא ועד לדיונים של התלמוד הבבלי והירושלמי. בקורס הזה נעסוק בחומר האגדי של מסכת ברכות ונבחן דרכו סוגיות נכבדות בעולמם הרוחני של חכמי התלמוד. נלמד כלים להבנה ולניתוח של החומרים האגדיים המגוונים הנמצאים במסכת: דרשות, סיפורים, משלים, אמרות חכמה ודיונים רעיוניים ותיאולוגיים. ננתח את דרכי עריכתם של החיבורים השונים ואת התפקיד שממלא החומר האגדי בכל אחד מהם. נבחן היטב את הזיקה המורכבת בין החיבורים, כולל עיסוק בשאלות מתודולוגיות חשובות, וביניהן: האם התוספתא 'מפרשת' את המשנה או שמא יש לה סדר יום עריכתי ורעיוני משלה? מהן דרכי הפרשנות של החומר התנאי בתלמודים, וכיצד חכמי התלמוד נתנו ביטוי בפרשנותם ובדרכי עריכתם את תפיסת עולמם שלהם? נעמוד על הכלים הספרותיים והפרשניים המאפשרים ללומד להפיק מכל אחד מהחיבורים את המסרים והמשמעויות הטמונים בהן. כמו כן נעמוד על האופנים

שבהם התלמוד קושר בין החומר האגדי לחומר ההלכתי הסמוך אליו ונדון במשמעויות העולות מהשילוב בין שני סוגי החומרים.

סדנה מתקדמת בהוראה: לימוד דיאלוגי

שם המרצה: מר אילן בוכהולץ

שיעור מחטיבת דרכי ההוראה, 1 ש"ש

בסדנה זו נרכוש תובנות וכלים מעשיים שיאפשרו לנו המורים ליצור תהליך למידה משתף חוויתי וסדנאי במקצועות היהדות. בסדנה דינאמית זו נחשף לתהליכים קבוצתיים ונרכוש הבנות ראשוניות אודות קבוצה וכלים להנחייתה.

נתנסה בקריאה דיאלוגית: מיומנות קריאת טקסט הכוללת שיקוף של הכתוב, הפנמת נקודת המבט שלו, מעבר אל נקודת המבט של הלומד, ועריכת דו שיח בין נקודות המבט השונות. המשתתפים יתנסו בקריאה דיאלוגית בפסוקי תנ"ך, במדרשי חז"ל, ובכתבים חסידיים. במהלך הסדנה ניפגש עם נושאים אישיים ובינאישיים הרלוונטיים לעולם החינוך, ולנקודת מבט יהודית בסוגיות אלו. ההשתתפות בסדנה כרוכה בשיתוף אישי בקבוצה ובמעורבות פעילה.

סדנה לכתובת עבודת הגמר

שם המרצה: ד"ר יוסי מרציאנו

שיעור מחטיבת דרכי ההוראה, 1 ש"ש

הפרויקט היישומי נועד להביא לידי ביטוי מעשי את הידע והכלים שהתלמיד רכש בשנות לימודיו בתכנית. בעזרת הכלים שרכש הוא יפתח תכנית או יציג כיוון משלו בהוראת מחשבת ישראל. הסדנה נועדה להדריך את התלמיד לקראת כתיבת הפרויקט וללוותו בשלבים הראשונים של הכתיבה. במהלך הסדנה יבחר התלמיד את נושא הפרויקט, יאסוף חומר ויציג חלקים מעבודתו לחבריו.

המשוב שיקבל מהמנחה ומחבריו יסייע לו לכתוב עבודה בעלת ערך משמעותי.

התלמיד יוכל לבחור באחד משני המסלולים הבאים:

1. בניית יחידת הוראה במחשבת ישראל מזווית של שיח ופרשנות תוך חיבור לתחומי למידה אחרים רלוונטיים ותוך שימוש בחומרים מודרניים.

2. כתיבת תכנית למודים להוראת מחשבת ישראל מזווית של שיח ופרשנות. תוך תשומת לב לזיקתה תחומי לימוד אחרים ותוך הדגמה של הוראת חלקים ממנה.

סיפור האגדה בתלמוד הבבלי: העיצוב הספרותי וההקשר ההלכתי

שם המרצים: ד"ר יונתן פיינטוך וד"ר עוזיאל פוקס

שעור מקוון מחטיבת תחומי דעת, 2 ש"ש

תיאור הקורס: התלמוד הבבלי עוסק ברובו בהלכה, אך בסוגיות הלכתיות רבות מופיע גם חומר אגדי מסוגים שונים. במסגרת הקורס הזה נעסוק באחד הסוגים - סיפור האגדה. נעמוד על עיצובם הספרותי של הסיפורים, ועל תרומתו להבנת משמעות הסיפור ולמסר שלו. בנוסף, נבחן את הקשרו הרחב יותר של הסיפור בסוגיה ההלכתית שהוא משופץ בה. ננסה לראות האם וכיצד קריאת הסיפור בהקשרו הספציפי, כחלק מסוגיה רחבה יותר, שופכת אור חדש הן על הסיפור והן על הדיון ההלכתי הסמוך לו.

ספרות חז"ל בהקשרה ההיסטורי

שם המרצה: ד"ר חנן בירנבוים

שיעור מחטיבת תחומי דעת, 1 ש"ש

ספרות חז"ל משופעת ברמיזות ישירות או עקיפות לאירועים ולתהליכים היסטוריים שהתרחשו הן בימי הבית השני והן בתקופת המשנה והתלמוד.

הקורס יעסוק בכמה סוגיות מרכזיות בתולדות עם ישראל בימי הבית השני ובתקופת המשנה והתלמוד, ובעיקר בסוגיות שיש להן הד בספרות חז"ל. הנושאים השונים ייבחנו דרך מקורות מן הספרות התלמודית ומחוצה לה. בין השאר תיבחנה גם השאלות המתודולוגיות הכרוכות בשימוש בספרות חז"ל כמקור היסטורי. בין השאר נעסוק בשאלת יחס חז"ל לחשמונאים, ביציאת ריב"ז מירושלים, ביחס חז"ל למרד בר-כוכבא.

פרשיות הלכתיות, פשוטו של מקרא ומדרשי הלכה בספר דברים

שם המרצה: הרב ד"ר אברהם שמאע

שיעור מחטיבת תחומי דעת, 1 ש"ש

בשיעור זה נעסוק בפרשנות הלכתיות וסיפוריות בספר דברים. בקורס זה ילובנו היבטי הפשט של הפרשה הנדונה, מהפרשנות הקלסית ועד "הפשטות המתחדשים בכל יום". לעומת ליבון פרשני זה נעמיד את דרכם של חז"ל במדרשי ההלכה (הן בחלקיהם ההלכתיים הן בחלקיהם האגדיים) בפתרון של פרשות אלה. השיעור יעמיד אפוא על סוגי היחס שבין פשט ומדרש, מחפיפה והשלמה ועד ניגוד וסתירה, תוך עמידה על משמעות הדברים. שיעור זה נוגע אפוא ישירות בקו התפר שבין פשט והלכה.

פרשנות האגדה והגות

שם המרצה: ד"ר יוסי מרציאנו

שיעור מקוון מחטיבת תחומי דעת, 2 ש"ש

אגדות חז"ל, העסיקו רבות את לומדי התלמוד למן הגאונים והראשונים ועד האחרונים, ומלוות כל לומד ומלמד תלמוד או מחשבת ישראל גם בימינו.

שאלות רבות עולות תוך לימוד אגדה כגון מה סמכות דברי חז"ל שבאגדה? מה מטרותיה של ספרות האגדה? מה היחס בין פשט המקרא למדרש האגדה? ועוד.

הקורס יעסוק בניתוח הגישות המרכזיות לספרות האגדה לאורך הדורות מהגאונים ועד לראי"ה. ובהדגמת העקרונות תוך לימוד של פירושים לאגדות מתקופות שונות. בסימום של הקורס ננסה לראות כיצד הגישות השונות שלמדנו יכולות לסייע למורה למחשבה ולגמרא, המלמד אגדה בכתתו.

שימוש בחומרים מן התרבות הכללית בהוראת מקצועות היהדות

שם המרצה: מר יובל ריבלין

שיעור מחטיבת דרכי הוראה, 1 ש"ש

מאז המצאת הקולנוע, הפכו המקורות היהודיים – המקרא ואגדות חז"ל – למקור השראה לסרטים רבים. את עקבותיהם ניתן לאתר, באופן גלוי או סמוי, ברבות מן היצירות שנולדו לאורך המאה העשרים. לעיתים הם מושא לחיקוי, לעיתים מושא לביקורת ופולמוס, ונזכרתם היא עדות למרכזיותה של היצירה המסורתית בתודעתנו של היוצר המודרני.

תמורות בחברה הדתית בעת החדשה: מבט סוציו-פסיכולוגי

שם המרצה: הרב ד"ר יהודה ברנדס

שיעור תשתית, 1 ש"ש

במאתיים השנים האחרונות עבר העולם היהודי תמורות קשות וטלטלות עצומות. שינויים אלה הותירו את חותמם במעבר של החברה היהודית מחברה מסורתית לחברה מודרנית. חלק מן התפיסות של לימודי הקודש בנויות על הנחות של חברה מסורתית הסובבת סביב בית הכנסת ובית המדרש. המציאות החינוכית של היום – המעמתת את לימודי הקודש בהקשר של חברה מערבית מודרנית – יוצרת אתגרים קשים בפני המורים בחינוך הדתי. מצד אחד נאלצים המורים להתמודד עם תלמידים המעלים ספקות חמורים לגבי עצם הצורך בלימודי הקודש, ומצד שני עם תלמידי חכמים החרדים לשמירת הצביון המסורתי של הלימוד.

במסגרת הקורס ננתח את הזרמים המרכזיים בעולם היהודי הדתי, מתוך הבנת המניעים הרעיוניים העומדים ביסודם ומתוך הבנת ההשלכות החברתיות, הפסיכולוגיות והדידקטיות הנגזרות מקיומם של זרמים אלה. הטעמת ההבדלים בין הזרמים ותת-הזרמים תחדד את מודעותו של המורה להשלכות החברתיות והפסיכולוגיות על לימודי הקודש של תלמידים בני ימינו.

השיעור יתמקד בשפה המיוחדת שבחרו בה יוצרי קולנוע ותיאטרון להבעת תובנותיהם ותחושותיהם באשר למקורות המקראיים וספרות חז"ל וביצירות המייצגות דרכים שונות להתמודדות אמנותית עם הטקסט המקורי

תורה שבע"פ: היבטים משפטיים

שם המרצה: הרב ד"ר יצחק ברנד

שיעור מחטיבת תחומי דעת, 1 ש"ש

תורה שבעל פה עוסקת בחלקה המשמעותי בסוגיות משפטיות. עם זאת, דרך כלל אין דנים בסוגיות אלו מתוך גישה תורת-משפטית, אף שזכתה לפיתוח משמעותי בתחום המשפט. קורס זה מציע שימוש בגישה זו ביחס לתורה שבעל פה. כך מתאפשרת בחינה מחדש של מבנה ההלכה ומוסדותיה

תורת הפרשנות ומשמעותה להוראה

שם המרצה: ד"ר שמואל ויגודה

שיעור תשתית, 1 ש"ש

כל הלומד או מלמד מקורות ישנים וחדשים, עוסק בפרשנות של טקסט. קורס זה נועד לבחון את משמעותו של מושג הפרשנות: מדוע טקסט מצריך פרשנות, ועל סמך מה אנחנו מייחסים לטקסט משמעות מסוימת? נסקור את הגישות השונות שהוצעו בהגות המודרנית על-מנת להתמודד עם שאלת הפרשנות, ונבחן את פרשנותם של חז"ל ושל הפרשנים היהודיים לדורותיהם לאור הגישות הפילוסופיות להבנת המעשה הפרשני.

ניהול וארגון

מערכות חינוך

ניהול וארגון מערכות חינוך

התכנית לניהול וארגון מערכות חינוך שמה לה למטרה עיקרית לאתר ולהכשיר עובדי חינוך נבחרים לתפקידי מנהיגות בית-ספרית במערכת החינוך בישראל. לפיכך, התכנית תספק לפרחי הניהול יידע תיאורטי-מחקרי עדכני בתחומי ניהול בכלל ובתחומי מנהל החינוך בפרט וכן תפתח בהם יכולות להנהיג ולנהל של בתי ספר כארגוני חינוך אפקטיביים, הפועלים בסביבה מתפתחת ומשתנה. כלי מרכזי להשגת יעד זה הוא רכישת התנהגות רפלקטיבית, המבוססת על הבנת הצורך בלמידה מתמדת ומתמשכת.

תכנית הלימודים כוללת נושאים תיאורטיים והקניית מיומנויות בנושאים הבאים: תורת הארגון, התנהגות ארגונית בבית הספר, תכנון תוכניות לימודים, מנהיגות בבית הספר, ניהול עצמי של בתי ספר, מערכת החינוך בישראל, תכנון וקבלת החלטות בבית-הספר, ניהול בית-ספר בחברה רבת-תרבותית, ניהול משאבי אנוש, מדידת הישגים לימודיים, הערכת מורים הנחייתם והנעתם, מימון, תקצוב וניהול פיננסי של בית-ספר, יחסי בית-ספר רשות מקומית, היבטים משפטיים בעבודת מנהל בית-הספר, הארגון הלימוד משמעות ויישומו בבית-הספר ומערכות מידע ממוחשבות. בוגרי התוכנית יוכלו למלא תפקידים שונים בהנהגה החינוכית של בית-הספר בקהילה, בניהול הצוות החינוכי ובתכנון עבודתו, בהנחיית הצוות החינוכי והדרכתו.

מסגרת התכנית

תכנית הלימודים מתפרסת על פני שנתיים. בשנה הראשונה, ילמד הסטודנט לימודי תשתית בחינוך וכן קורסים מרכזיים בהתמחות בהיקף כולל של 12 ש"ש. בשנה זו ישתתף הסטודנט בקורס סמינריוני אחד. בשנה השנייה, יעמיק הסטודנט את ידיעותיו בלימודי התמחות לפי בחירתו וישתתף בסמינריון נוסף. כמו כן, הסטודנט יעבוד עם מנחה על עבודת הגמר בהתאם לנושא שבחר לקראת הגשתה.

מבנה התכנית

היקף הלימודים בתכנית הוא 24 ש"ש. הלימודים נמשכים שנתיים והם כוללים חטיבת לימודי תשתית בחינוך ושלוש חטיבות בלימודי התמחות:

- לימודי תשתית - חינוך
- לימודי התמחות
- קורסי חובה
- קורסי בחירה
- קורסים סמינריונים

כמו כן על כל סטודנט להשתתף בשלושה סיורי צפייה בבתי-ספר שונים במהלך לימודיו.

עבודות סמינריוניות

במהלך הלימודים בתכנית יש לכתוב שתי עבודות סמינריוניות בהיקף של 20-30 עמודים מודפסים. העבודות תיכתבנה בהנחיית מנחה הקורס הסמינריוני.

עבודת גמר – מחקר ויישום

עבודת גמר הינו פרוייקט פדגוגי-ניהולי המכוון לאפשר ללומד התנסות בנושא מקצועי אינטגרטיבי, בעל אוריינטציה פרקטית-יישומית. הלומד יתמקד בנושא משמעותי לגביו באופן אישי, והוא בא לבדוק סוגיה פרקטית חינוכית בחיי היום-יום של בית-הספר בעבודתו האישית או בצוות שהוא נמנה עליו, תוך השוואה לתיאוריה ו/או להתנסויות קודמות. במחצית הראשונה של השנה, יתנסה הסטודנט בתהליך של תכנון וייזום של עבודת הגמר וביצועה יחל במחצית השנייה. לקראת סיום לימודיו ולאחר סיום העבודה והגשת התוצר הסופי, על הסטודנט להיבחן על עבודתו ("הגנה" על העבודה). ניתן לכתוב את העבודה בהנחיית כל מרצה המלמד בתוכנית, ללא זיקה הכרחית לקורס בו משתתף הסטודנט.

תנאי קבלה

- בעלי תואר B.Ed. או בעלי תואר B.A. + תעודת הוראה.*
- ציון ממוצע של לפחות 80 בלימודי התואר הראשון.
- בעלי ותק של שלוש שנים לפחות בהוראה.
- הצלחה בבחינות של התואר הראשון באנגלית (ציון 85 ומעלה).
- ריאיון קבלה.**

* בעלי תואר ראשון אשר הרקע הלימודי שלהם לא כלל תחומים הנלמדים לתואר ראשון בהוראה ובחינוך, יהיו חייבים בתוכנית השלמה בהיקף של עד 12 שעות החלטת ועדת קבלה.

** הזימון לריאיון יישלח לאחר קבלת טופס ההרשמה.

ניהול וארגון מערכות חינוך – מערכת שעות – לימודי שנה א (מחזור ה1)

יום רביעי					
שעה	שם הקורס	סמ'	שם המרצה	חטיבה	מספר
שיעור ראשון 10:15 – 8:45	מערכת החינוך בישראל סטטיסטיקה בחינוך	א	ד"ר ראובן מאמו	לימודי תשתית	7000-11
		ב	ד"ר אגוז וסרמן	לימודי תשתית	7001-11
שיעור שני 11:55 – 10:25	מבוא לכלכלת החינוך סטטיסטיקה בחינוך	א	ד"ר עמנואל תמיר	התמחות (בחירה)	7002-11
		ב	ד"ר אגוז וסרמן	לימודי תשתית	7001-11
שיעור שלישי 13:35 – 12:05	שיטות מחקר כמותי שיטות מחקר איכותני	א	ד"ר אגוז וסרמן	לימודי תשתית	7003-11
		ב	ד"ר אהרון בוזגלו	לימודי תשתית	2001-11

הפסקת צהריים

שיעור רביעי 15:50 – 14:20	מנהיגות בבית-הספר	שנתי	ד"ר משה וסרשטיין	התמחות (חובה)	7004-11
שיעור חמישי 17:30 – 16:00	התנהגות ארגונית בבית-הספר תיאוריה ארגונית	א	ד"ר הודיה הופמן	התמחות (חובה)	7005-11
		ב	ד"ר חיה אלטרץ	התמחות (חובה)	7006-11
קורסים מקוונים	יסודות בשיווק החינוך מדידה והערכה התקציב ככלי ניהולי	א	ד"ר משה וסרשטיין	התמחות (בחירה)	7007-11
		ב	ד"ר אגוז וסרמן	התמחות (בחירה)	7008-11
		קיץ	ד"ר חנה בר-ישי	התמחות (בחירה)	7009-11
ימים מרוכזים	התנסות מעשית – הנחיה אישית סיורי צפייה בבתי-ספר		ד"ר ראובן מאמו	התמחות (בחירה)	7010-11
			ד"ר אובן מאמו	חובה	7011-11
חנוכה תשע"ד	שיפור השפה האנגלית		מכון דינה מזל	השלמות	6005-11
אביב תשע"ד	סדנת הדרכה לעבודת גמר-א		ד"ר הודיה הופמן	לימודי תשתית	7030-11
קורסי קיץ תשע"ד	סמינריון: היבטים מנהליים וחינוכיים סמינריון: קבלת החלטות		ד"ר אהרון בוזגלו	התמחות	7012-11
			ד"ר עמנואל תמיר	התמחות	7013-11

ניהול וארגון מערכות חינוך – מערכת שעות – לימודי שנה א (מחזור ה2)

יום רביעי

שעה	שם הקורס	סמס'	שם המרצה	חטיבה	מספר
שיעור ראשון 8:45 – 10:15	סטטיסטיקה בחינוך התנהגות ארגונית בבית-הספר	א ב	ד"ר אגוזה וסרמן ד"ר לאה שקד	לימודי תשתית (התמחות חובה)	7001-11 7005-11
שיעור שני 10:25 – 11:55	סטטיסטיקה בחינוך שיטות מחקר איכותני	א ב	ד"ר אגוזה וסרמן ד"ר אהרון בוזגלו	לימודי תשתית (התמחות חובה)	7001-11 2001-11
שיעור שלישי 12:05 – 13:35	תיאוריה ארגונית מערכת החינוך בישראל	א ב	ד"ר חיה אלטרץ ד"ר ראובן מאמו	לימודי תשתית	7006-11 7000-11

הפסקת צהריים

שיעור רביעי 14:20 – 15:50	מנהיגות בבית-הספר	שנתי	ד"ר חיה אלטרץ	התמחות (חובה)	7004-11
שיעור חמישי 16:00 – 17:30	החינוך הדתי במבחן הזמן מדיניות חינוך בחברה רב-תרבותית	א ב	ד"ר רפי ועקנין ד"ר אהרון בוזגלו	התמחות(בחירה) התמחות(בחירה)	7014-11 7015-11
קורסים מקוונים	יסודות בשיווק החינוך מדידה והערכה התקציב ככלי ניהולי	א ב קיץ	ד"ר משה וסרשטיין ד"ר אגוזה וסרמן ד"ר חנה בר-ישי	התמחות(בחירה) התמחות(בחירה) התמחות(בחירה)	7007-11 7008-11 7009-11
ימים מרוכזים	התנסות מעשית – הנחיה אישית סיוור צפייה בבתי-ספר		ד"ר ראובן מאמו ד"ר ראובן מאמו	התמחות(בחירה) חובה	7010-11 7011-11
חנוכה תשע"ד	שיפור השפה האנגלית		מכון דינה מזל	השלמות	6005-11
אביב תשע"ד	סדנת הדרכה לעבודת גמר-א		ד"ר הודיה הופמן	לימודי תשתית	7030-11
קורסי קיץ תשע"ד	סמינריון: היבטים מנהליים וחינוכיים סמינריון: קבלת החלטות		ד"ר אהרון בוזגלו ד"ר עמנואל תמיר	התמחות התמחות	7012-11 7016-11

ניהול וארגון מערכות חינוך – מערכת שעות – לימודי שנה ב

יום רביעי

שעה	שם הקורס	סמ'	שם המרצה	חטיבה	מספר
שיעור ראשון 8:45 – 10:15	סמינריון: היבטים מנהליים וחינוכיים (המשך) סמינריון: קבלת החלטות (המשך) טיפול הצוות באוכלוסיות תת-משיגות	א א ב	ד"ר אהרון בוזגלו ד"ר עמנואל תמיר ד"ר ראובן מאמו	התמחות התמחות התמחות (בחירה)	7012-11 7013-11 7017-11
שיעור שני 10:25 – 11:55	מבוא לכלכלת החינוך סמינריון: בית-ספר בניהול עצמי	א שנתי	ד"ר עמנואל תמיר פרופ' חיים גזיאל	התמחות (בחירה) התמחות	7002-11 7018-11
שיעור שלישי 12:05 – 13:35	החינוך הדתי במבחן הזמן סדנת הדרכה לעבודת גמר-ב סמינריון: הארגון הלומד (המשך)	א א ב	הרב ד"ר יהודה ביטי ד"ר אהרון בוזגלו ד"ר חיה אלטרץ	התמחות (בחירה) לימודי תשתית התמחות	7014-11 7031-11 7019-11

הפסקת צהריים

שיעור רביעי 14:20 – 15:50	סדנת הדרכה לעבודת גמר-ב ניהול משאבי אנוש	שנתי	ד"ר אהרון בוזגלו ד"ר הודיה הופמן	לימודי תשתית התמחות (בחירה)	7031-11 7020-11
שיעור חמישי 16:00 – 17:30	סמינריון: הארגון הלומד	א ב	ד"ר חיה אלטרץ	התמחות	7019-11
קורסים מקוונים	יסודות בשיווק החינוך	א	ד"ר משה וסרשטיין	התמחות (בחירה)	7007-11
ימים מרוכזים	סיורי צפייה בבתי-ספר		ד"ר ראובן מאמו	חובה	7011-11
חנוכה תשע"ד	שיפור השפה האנגלית		מכון דינה מזל	השלמות	6005-11
אביב תשע"ד	הערכת מורים		ד"ר ראובן מאמו	התמחות (בחירה)	7021-11

תיאורי הקורסים בניהול וארגון מערכות חינוך

לשנת הלימודים תשע"ד

החינוך הדתי במבחן הזמן

שם המרצה: ד"ר רפי ועקנין, הרב ד"ר יהודה ביטי

שיעור מחטיבת לימודי תשתית, 1 ש"ש

החינוך הדתי ניצב כיום בפני אתגרים חינוכיים שהזמן גרמן. סוגיות כגון שיקום הסמכות המורית וההורית, פתיחות ומתירנות, הדרת נשים ודומיהן, עומדים כיום במרכז הדיון הציבורי וקוראים למחנך לתת דעתו עליהן.

הקורס יעסוק בנושאים העומדים על סדר היום של המחנך הדתי, תוך עיון במקורות חז"ל ואחרים, מתוך שאיפה לאתר בהם מגוון של גישות חינוכיות ובחינת הרלוונטיות למחנך ולמתחנך.

הערכת מורים

שם המרצה: ד"ר ראובן מאמו

שיעור מחטיבת לימודי התמחות (בחירה), 1 ש"ש

בשנים האחרונות חל מפנה משמעותי בתהליך הערכת מורים שעבר מהפיקוח למנהל בית-הספר. במסגרת הקורס ילמדו נושאים שיעשירו את הלומדים במגוון דרכי ההערכה: הערכה חיצונית והערכה פנימית, הערכת עמיתים והערכה עצמית, הערכה על פי התוצר או על פי שיטת הפורטפוליו, וכמובן, הערכה כמותית והערכה איכותית. במרכז הדיון תעמוד סוגיית מידת אחריותו של המנהל לתהליך ההערכה, לאור התמורות שחלו בתפקידיו של המורה בשנים האחרונות.

התנהגות ארגונית בבית-הספר

שם המרצה: ד"ר הודיה הופמן, ד"ר לאה שקד

שיעור מחטיבת לימודי התמחות (חובה), 1 ש"ש

הקורס נועד לפתח מסגרת התייחסות שיטתית להבנת מורכבותה של ההתנהגות האנושית בארגון ולהבנת מורכבותן של מערכות ארגוניות ביחסי הגומלין שלהן עם הסביבה. הקורס מתמקד בניתוח ההתנהגות האנושית ברמת הפרט (העובד בארגון), ברמת הקבוצה (יחידות בארגון) וברמת הארגון (הארגון והסביבה) במטרה לבחון את הדינמיקה של ההתנהגות ותוצאותיה. הבנה זו תסייע בשיפור יכולת הניהול של מנהלים וארגונים. הקורס מתבסס על ידע תיאורטי ואמפירי מתחומי ההתנהגות הארגונית, הניהול, הפסיכולוגיה והסוציולוגיה וייתכס גם להבנת המאפיינים הייחודיים – ארגוניים – של מערכת החינוך.

התנסות מעשית – הנחיה אישית

שם המרצה: ד"ר ראובן מאמו

שיעור מחטיבת התמחות (בחירה), 1 ש"ש

קורס זה מציע לסטודנט להתמקד בשדה העשייה וללמוד מהשטח, מתוך ביקורים בבתי-ספר ומפגשים עם מנהלים, על פי בחירתו ובהתייעצות עם מנחי הקורס.

הסטודנט יגיש תלטיט המשקף את התובנות שהוא רחש בעקבות 8 מפגשים מקצועיים ואת התהליך הרפלקטיבי שהוא עבר.

התקציב ככלי ניהולי

שם המרצה: ד"ר חנה בר-ישי

שיעור מחטיבת לימודי התמחות (בחירה), 1 ש"ש

המעבר לניהול עצמי מטיל על המנהל, בין השאר גם את האחריות לשימוש מושכל ומיטבי בכל המשאבים העומדים לרשותו בכדי לקדם את מטרות בית הספר. התקציב הוא כלי העזר החשוב ביותר לניהול אפקטיבי, יעיל ושוויוני של בית הספר. הקורס יקנה ללומדים כלים לבניית תקציב ושימוש בתקציב ככלי לקידום ושיפור העשייה החינוכית בבית הספר. נתמקד בקשר שבין התקציב לבין תכנית ההתפתחות הבית ספרית ובתרומת התקציב לקבלת החלטות פדגוגיות בבית הספר. נכיר שיטות תקצוב שונות, נלמד לנהל תזרים מזומנים, לתקצב פרויקטים ולחשב עלויות. בחלקו האחרון של הקורס ניישם את החומר הנלמד להכנת תקציב בית ספרי.

טיפול הצוות באוכלוסיות תת-משיגות

שם המרצה: ד"ר ראובן מאמו

שיעור מחטיבת לימודי התמחות (בחירה), 1 ש"ש

אוכלוסיית התלמידים הפוקדת את מערכת החינוך בישראל הינה מגוונת ביותר. על אוכלוסייה זו נמנים תלמידים מרקע סוציו – אקונומי נמוך ובעלי קשיים שונים. אוכלוסייה זו מאופיינת בעיקר בבתי ספר באזורי פריפריה ובשכונות מצוקה בערים שונות. מערכת החינוך בישראל הציעה מספר כיווני התמודדות עם אוכלוסייה זו, עם זאת לצוות החינוכי עדיין לא ברורה הדרך להתמודדות עם תלמידים אלו הן בהיבט החברתי – כלכלי והן בהיבט החינוכי. בקורס זה נכיר, אפוא, אוכלוסיות אלו ואת דרכי ההתמודדות וההכלה של המנהל והצוות החינוכי עמם.

יסודות בשיווק החינוך

שם המרצה: ד"ר משה וסרשטיין

שיעור מחטיבת לימודי התמחות (בחירה), 1 ש"ש

בשנים האחרונות נדרש מנהל בית-הספר לעסוק יותר ויותר בסוגיות כלכליות מתחום השיווק, תוך התאמתם לצרכי בתי הספר וליעדיהם.

הקורס יתמקד בנושאים הבאים: ידע אקדמי בתחום השיווק, אסטרטגיות של שיווק בכלל ושל השיווק החברתי בפרט, חיזוק פעולתם של בתי ספר בתחום השיווק כפי פנים וכלפי חוץ, הכרת דרכים להתמודדות עם כלי התקשורת ודרכי השימוש בהם כערוץ לשיווק רעיונות בית-הספר.

מבוא לכלכת החינוך

שם המרצה: ד"ר עמנואל תמיר

שיעור מחטיבת לימודי התמחות (בחירה), 1 ש"ש

הקורס ידון במושגים בסיסיים תיאורטיים במיקרו-כלכלה ובמאקרו כלכלה, בניתוח ובפרשנות של תהליכים אקטואליים במערכת החינוך הישראלית ובמערכות חינוכיות נוספות. החינוך יבחן מנקודת מבט כלכלית באמצעות נושאים שונים כדוגמת עקומת התמורה, תיאורית ההון האנושי, ארגוני מורים, מנגנוני הפעולה של המערכת הכלכלית (עקומת ההיצע והביקוש), הפרטה בחינוך, השוואת ההשקעה בחינוך בין מדינות שונות לבין מדינת ישראל ועוד.

מדידה והערכה בחינוך

שם המרצה: ד"ר אגוזה וסרמן

שיעור מחטיבת לימודי התמחות (בחירה), 1 ש"ש

מדידה והערכה בחינוך הוא נושא חשוב ביותר התופס תאוצה רבה בשנים האחרונות. בקורס זה נתוודע לחשיבות ההערכה בחינוך ולהתפתחות החשיבה העיונית והמעשית שלה. נכיר מושגי יסוד בהערכה בחינוך ושיטות הערכה להערכת מטרות, תכניות פעולה, תהליכים ותוצריהם הנהוגים או המתקיימים בית-הספר וברמות אחרות של מערכת החינוך. נתנסה בתכנון וביישום ראשוניים של פעולות הערכה ונפתח את היכולת לפרש ממצאים ולהפיק מסקנות מתוצאות מבחנים ועבודות.

מדיניות חינוך בחברה רב-תרבותית

שם המרצה: ד"ר אהרון בזגלו

שיעור מחטיבת לימודי התמחות (בחירה), 1 ש"ש

מנהלים ומנהיגים חינוכיים חייבים להיות מודעים לרקע ההיסטורי, החברתי והפוליטי שהוביל לקביעת מדיניות חינוך במדינת ישראל החדשה. מודעות זו תוביל את מנהיגי החינוך לבחירת מדיניות מוסדית המכוונת לעיצוב, מיון ובחירה של כיווני פעולה יעילים בעבודתם תוך התחשבות במציאות משתנה.

קורס זה מבקש לבדוק סוגיה זו, לאור מורכבותה של החברה בישראל ההופכת להיות יותר ויותר חברה רב-תרבותית.

מנהיגות בבית-הספר

שם המרצה: ד"ר משה וסרשטיין, ד"ר חיה אלטרץ

שיעור מחטיבת לימודי התמחות (חובה), 1 ש"ש

הקורס יעסוק בהבנת תופעת המנהיגות בחינוך וביטוייה הייחודיים במערך יחסי הגומלין בין ממלאי התפקידים השונים בבית הספר. תוצגנה תפיסות מחקריות שונות למושג כפי שהן מופיעות בספרות המחקר ואת הקשרים של תפיסות אלה לתפקידים השונים בבית הספר.

בקורס יבחנו הדרכים לפיתוח המנהיגות של באי בית-הספר, המאפשרות העצמה אישית במקביל להגדלת ההון החברתי ומובילות להבנייה מחודשת של מעגלי השותפות במערכת הבית ספרית.

גישות אלה עומדות בבסיס תפיסת העולם של קורס זה המניחה כי בכל אדם "טמון" מנהיג וכי החברה המודרנית מחייבת את האדם להביא לידי ביטוי כוחות מנהיגות לצורך הגשמה עצמית.

מערכת החינוך בישראל

שם המרצה: ד"ר ראובן מאמו

שיעור מחטיבת לימודי תשתית, 1 ש"ש

במהלך השיעורים יכירו הסטודנטים את הרקע ההיסטורי של המגמות והזרמים הקיימים של מערכת החינוך בישראל שהשפעתם על מערכת החינוך ניכרת עד ימינו אלה, הקורס יעסוק בהיבטים האידיאולוגיים מהם נגזרת החלטות הלכה למעשה, יילמדו נושאים להכרת דרכי ההתמודדות של המערכת עם הבעיות המיוחדות של אוכלוסיות שונות. פערים חברתיים ולימודיים, הבעיות המיוחדות של החינוך הערבי והחרדי, הכרת הסוגיות החינוכיות והחברתיות העכשוויות העומדות על הפרק במערכת החינוך.

ניהול משאבי אנוש

שם המרצה: ד"ר הודיה הופמן

שיעור מחטיבת לימודי התמחות (בחירה), 1 ש"ש

ניהול המשאב האנושי הוא אחד מתפקידיו המשמעותיים ביותר של מנהל בית הספר. ניהול משאבי אנוש שם במרכז את הדאגה לרווחת העובד בארגון ונוגע במגוון נושאים הקשורים להון האנושי ולתפקודו האופטימלי. במערכת החינוך, תחום ידע זה מתמקד בתהליך חייו המקצועיים של המורה החל מרגע התגייסותו להוראה, דרך חייו המקצועיים במסגרת בית הספר וכלה בשלבי פרישתו ומתייחס גם לעובדי המינהלה. מטרת הקורס היא הכרת התחום של ניהול משאבי אנוש וזיקתו לניהול בכלל ולמערכת החינוך בפרט תוך התייחסות להיבטים השונים של הנושא. כמו כן, הסטודנט ירכוש כלים שיאפשרו לו להתמודד עם האתגרים הכרוכים בניהול המשאב האנושי בבית הספר.

סדנת הדרכה לכתיבת עבודת גמר א-ב

שם המרצה: ד"ר הודיה הופמן, ד"ר אהרון בוזגלו

שיעור מחטיבת לימודי תשתית, 1 + 1 ש"ש

עבודת הגמר הינה גולת הכותרת של תהליך הלמידה במסגרת לימודי התואר השני. במהלך עבודת הגמר יפתחו הסטודנטים בו זמנית את כישוריהם המחקריים לצד יכולת ניתוח וסינתזה עמוקים של ידע תיאורטי ומציאות פרקטית המתבססים על עבודת המנהל בבית הספר.

מעבר ליכולות המחקריות תקנה עבודת הגמר לסטודנטים חשיפה לעולם הניהול המורכב בהתאם לתחומי העניין שלה. עריכת המחקר האקדמי וההתנסות בו יובילו להפנמה בקרב הסטודנטים כי מנהל טוב ומצליח הוא זה שמקבל החלטות המבוססות על למידה וחקירה מדעית מבוססת ומשמעותית.

סדנה בת שני חלקים תלווה את הסטודנטים במהלך כל לימודיהם ותסייע להם לקדם את מחקר ולהביאו לכדי סיום במועד.

סטטיסטיקה בחינוך

שם המרצה: ד"ר אגוזה וסרמן

שיעור מחטיבת לימודי תשתית, 2 ש"ש

הסטטיסטיקה היא מדע העוסק בנתונים כמותיים: איסופם, עיבודם, הצגתם והסקת מסקנות מהם, כדי לפתור בעיות מסוגים שונים. בקורס זה נלמד שיטות סטטיסטיות מתקדמות ונפתח את יכולת לקריאה ביקורתית של טקסטים עם טכניקות סטטיסטיות. כמו כן, נלמד להשתמש בתכנת ה-SPSS המסייעת בעבודת מחקר עם דגש כמותי.

סמינריון – בית-ספר בניהול עצמי

שם המרצה: פרופ' חיים גזיאל

שיעור מחטיבת התמחות, 2 ש"ש

הרפורמות השונות שעברו על מערכת החינוך בישראל בשנים האחרונות מחזקות את הניהול העצמי של בית-הספר.

קורס מבקש לנתח את התהליכים שהביאו לצמיחת דגם זה של ניהול, לבחון את מאפייניו הסגוליים של בית-הספר בניהול עצמי ולעמוד על דרכי ניהולו.

סמינריון – הארגון הלומד

שם המרצה: ד"ר חיה אלטרץ

שיעור מחטיבת התמחות, 1 ש"ש

הנחת הסוד של הסמינריון הוא שארגון לומד הוא ארגון המרחיב ומשכלל, כשיטה, את יכולתו לחולל את עתידו. עיקר הלמידה בארגון כזה נעשית על ידי שינוי של דרך החשיבה, עיצוב מחדש של נורמות ודפוסי התנהגות וביצוע חידושים לאור תהליכי חקר של הארגון. בסמינריון נכיר את המאפיינים של הארגון הלומד ואת ביטויים בארגון הבית ספרי. נדגיש את תפקידו המשמעותי של מנהל בית הספר כמקדם למידה ארגונית. במסגרת הסמינריון נמפה ארגונים חינוכיים בהתאם לתיאוריה ונציע פעולות לקידום הלמידה הארגונית.

סמינריון – היבטים מנהליים וחינוכיים

שם המרצה: ד"ר אהרון בזגלו

שיעור מחטיבת התמחות, 2 ש"ש

זהותו המקצועית של מנהל מחייבת כי במקביל להכרתו את מערכות החוקים, התקנונים וה'חוזרים' הממלכתיים הוא ייחשף למשנתה של יהדות באותן סוגיות, כך שידע לבחון, להסיק ולהקיש מתוכן על תפקידו ותפקודו. מלאכת האיזון בין רכיבי החוק ותפיסת עולמו היהודית של המנהל אינה מלאכה קלה והיא מחייבת ידע ורגישות בפרט בטיפול בסוגיות בוערות בחיי בית הספר.

סמינריון – קבלת החלטות

שם המרצה: ד"ר עמנואל תמיר

שיעור מחטיבת לימודי התמחות, 2 ש"ש

הקורס מכוון להעמיק את הידע וההבנה בתהליכי קבלת החלטות מנקודת מבטו של מנהל מסגרת חינוכית. בקורס ייבחנו היבטים תיאורטיים ומעשיים בקבלת החלטות, יסקרו מודלים ודפוסים התנהגותיים, ויומחשו שלל גורמים בעלי השפעה על מקבלי ההחלטות במערכות חברתיות וחינוכיות. הסטודנטים ילמדו לנתח מצב ונתונים הנוגעים לו, יפיקו לקחים ויציעו דרכים לקבלת החלטות בהתאם. הקורס יכלול סימולציות בהן ישוחקו תפקידים שונים, אשר יאפשרו התמודדות עם מצבי אמת הלקוחים מחיי הניהול, ניתוח מצב וקבלת החלטות על בסיס מודל נבחר.

שיטות מחקר איכותני

שם המרצה: ד"ר אהרון בוזגלו

שיעור מחטיבת לימודי תשתית, 1 ש"ש

קורס זה יכשיר את הסטודנט לבצע מחקרים בתחום המחקר האיכותני. ביצוע המחקרים נדרש הן לצורכי לימודיו לתואר השני והשלישי הן לצורכי עבודתו. בקיאות בשיטות מחקר מגוונות איכותניות, תאפשר למנהיג החינוכי לצרוך ידע אותו חשוב לעבודתו החינוכית, תאפשר לו לבצע פעילויות הערכה ומשוב על עבודתו ועל עבודת הצוות שתחת ניהולו.

שיטות מחקר כמותי

שם המרצה: ד"ר אגוזה וסרמן

שיעור מחטיבת לימודי תשתית, 1 ש"ש

מטרתו של המחקר במדעי החברה ובחינוך היא להגיע להסברים ולניבויים מדויקים ככל האפשר של ההתנהגות האנושית. הכלים כדי להגיע ניבויים אלו הם באמצעות המחקר הכמותי. בקורס זה יוקנה לסטודנטים היכולת לבקר מחקרים בחינוך וכן הקניית מיומנויות לבצע מחקר חינוכי באופן עצמאי, תוך בחירת שיטות מחקר הולמות לבעיה נתונה. נושאים לדוגמה שילמדו בקורס: השערות, מערכי מחקר, תוקף, מהימנות, כלי המחקר (סקר, שאלון, ראיון), תורת הדגימה ועוד.

תיאוריה ארגונית

שם המרצה: ד"ר חיה אלטרץ

שיעור מחטיבת התמחות (חובה), 1 ש"ש

הבנת הרכיבים המאפיינים את המערכת הבית-ספרית והיחסים ביניהם, תורמת להתנהגות הארגונית, מבססת את גבולותיה ומסייעת בעיצוב התפיסה הניהולית בה. לבית הספר כארגון יש מאפיינים הדומים לארגונים אחרים, אך יש לו גם מאפיינים ייחודיים של מטרות, תהליכים, שותפים, לקוחות ותפוקות. הכרתם והבנת הקשרים ביניהם היא תשתית הכרחית לפיתוח זהות בית-ספרית ומדיניות חינוכית. בית הספר מתנהל כיחידה בתוך מערכת חינוך ארצית רחבה בעלת חיבורים רופפים מחד, ומבנה מרכזי מאידך. התנהלות טובה בתוך מרחב כזה דורשת הבנה של יתרונות, קשרים וקשיים במבנה הארצי ובמבנה הלוקלי.

קורס זה יעסוק בתיאוריות ארגוניות ובהכרת המציאות הארגונית המורכבת בה פועל בית הספר, יעורר לחשיבה ביקורתית על התהליכים הארגוניים הבית-ספריים ולהבנת ההשפעה שיש לבית הספר על תהליכים חברתיים פנימיים וקהילתיים.